

SPRÁVA NÁRODNÍHO PARKU
ČESKÉ ŠVÝCARSKO

ZPRAVODAJ

ORNITOLOGICKÉHO KLUBU PŘI LABSKÝCH PÍSKOVČÍCH
ROK 2021 | ČÍSLO 17

Obsah

2-4

Zápis ze setkání Ornitologického klubu | 2021 - A konec

5-11

Výsledky monitoringu vybraných druhů ptáků v Ptačí oblasti Labské pískovce v roce 2021 | Zpráva o vybraných druzích avifauny Saského Švýcarska

11-13

Čáp černý – report | XX Sčítání vodních ptáků 15. - 16. 1. 2022

14

Poznámky k zimování vodních ptáků na Labi během zimy 2020/21

15-16

Monitoring kormoránů velkých | Přehled kroužkovaných ptáků za rok 2021

17-19

Kroužkování ptáci v roce 2021

20-21

Historicky první doložené hnízdění labutí velkých na Zámeckém rybníce v Děčíně

22-23

Akustický monitoring na Velkém rybníku a rybníku Světlík v roce 2020 odhalil i chřástala kropenatého

24

Husy velké na skalních hnízdech v Labských pískovcích

25

První prokázané hnízdění husy labutí v České republice

26-27

Husice liščí v Přírodní rezervaci Velký rybník

28-29

Hnízdění husic nilských u Starých Křečan | Počty vrabců na Starém Městě | Havrani polní v Rumburku

30-31

Skřivan lesní v Českém Švýcarsku v roce 2021 | Čáp a žížala

32-35

Má pozorování | Dodatek k mapování strakapouda malého | Velký rok aneb dva páry morčáků velkých | Pozorování slavíka modráčka | Konipas luční severoevropský

36-37

Hnízdili v letošním roce kavky obecné v kaňonu Labe? | Volavka popelavá – hnízdící druh na Ústecku | Vodouš bahenní v CHKO Labské pískovce

38-39

Hnízdění páru volavky popelavé u Malého Března | Výskyt rarocha velkého na hnízdě sokola stěhovavého v Děčíně | Orel křiklavý ve Šluknovském výběžku

40-41

Sedmero krkavců aneb historicky první hnízdění krkavce velkého ve Varnsdorfu

43

Hnízdění chřástala vodního v nivě Labe u Povrlů | Pozorování rybáků bělokřídých na Labi

44-45

Vrány lovcí s racky | Jejich příběhy ... | Zajímavá podpora hnízdění rorýsů obecných v Sasku

46-48

Efektivní podpora hnízdění skorce vodního | Rozbor kořisti sokola stěhovavého | Ptáci v nouzi – jak postupovat? | Helská kosa | Poděkování

ÚVODNÍ SLOVO

Vážené a milé kolegyně, vážení a milí kolegové,

v úvodu bych vám chtěl poděkovat za práci na poli ornitologie, kterou jste v roce 2021 udělali. Je toho opravdu pozhnaně, což se také odrazilo v pestré paletě vašich příspěvků v tomto čísle. Naše intenzivní práce se také odrazila v řadě citovaných údajů, které byly publikovány v mimořádném díle autorů K. Štastného, V. Bejčka, I. Mukuláše a T. Telenského „Atlas hnízdního rozšíření ptáků v ČR 2014-17“, které vyšlo na sklonku roku 2021. Do této publikace také přispěla svými fotografiemi (10) také naše členka Monika Suržinová.

To, že je naše zájmová oblast mimořádná, si jistě nemusíme připomínat. Vždyť každý rok přináší další zajímavá zjištění, pozorování a krásné ornitologické zážitky.

Dovolte mi popřát vám do roku 2022 mnoho štěstí, zdraví a zejména řadu krásných ornitologických pozorování.

Pavel Benda

Zvonek zelený, pták roku 2022.

© M. Suržinová

Fotografie na úvodní straně: včelojed lesní © V. Šena

Číslo 17, rok 2021. Vydává Správa Národního parku České Švýcarsko.

Grafické zpracování a tisk: © TR-DESIGN.CZ

ZÁPIS

ze setkání Ornitologického klubu při Labských pískovcích (OK LP) dne 10. 7. 2021, 9:00 - 13:30, Plšíkova učebna Správa NP České Švýcarsko

Uvítání všech přítomných: ředitel Správy NP České Švýcarsko Pavel Benda

Omluveni: Václav Šena, Roman Někár, Kristýna Chmelová, E. Mikolášková, M. Půlpán

Přítomni: Benda, Lobotka Jan, Kepič, Boura, Tomšíková, Liška, Csurilová, Kiryčuk, Hykl, Bartoň, Rubeš, Wenischová, Suržinová, Augst, Procházková, Šutera, Ritschel, Rohlík, Horyna, Hulko, Jahoda Daniela, Jahoda Zdeněk, Svoboda, Sojka, Pojer (host).

■ Informace o nových čekatelích, kteří budou po roce přijati v případě zájmu také do klubu (Hulko, Kepič, Csurilová, Kiryčuk).

■ Poděkování Jarmile Judové za pomoc při organizaci a průběhu letošního setkání v Krásné Lípě a V. Bendové, H. Tomšíkové, J. Rubešovi a paní Bartoňové za zajištění občerstvení – opravdové kulinařské lahůdky!

■ P. Benda informoval o úmrtí pana Jiřího Vondráčka, významného ornitologa, jeho památka byla uctěna minutou ticha.

■ Přivítán byl mezi hosty pan František Pojer ze Správy CHKO Český kras a člen klubu Ulrich Augst ze Správy NP Saské Švýcarsko.

■ Ocenění práce manželů Jahodových za práci pro ochranu labutí – manželé obdrželi nůž s logem NP.

■ Informace o hnízdní sezóně 2021 – poděkování kolegům z NP ČŠ a Martinovi Horynovi za mapování hnízdních lokalit.

Informace od jednotlivých účastníků:

■ Sokol stěhovavý v ČŠ letos 17 mláďat z 13 párů, informace ze Saského Švýcarska od přítomného kolegy Ulricha Augsta – z 13 párů jen 7 mláďat, nízká úspěšnost – velké rušení při hnízdění.

■ U čápů černých v ČŠ 6 hnízd-málo mláďat, monitorováno náhradní hnízdní-na Olšovém potoce u Petrovic - 2 nová mláďata.

■ Informace o pozorování na www.npcs.cz v sekci ornitologický klub, každý člen má možnost přidávat pozorování i fotografie (přístup: ornitolog, heslo: ptaci).

■ Labutě ubývají, (10-15 let zpět jich bylo více), vliv na to má kvalita vody, rybaření, na zimovištích nevhodná strava od lidí.

■ Paní Tomšíková na Zámeckém rybníku pečuje o labuť s 5 mláďaty:

■ zajistila ochranný plot, pásku a pomoc i dalších lidí, aby labuť na tomto rušném místě mohla mláďata odchovat

■ u rybníka je již umístěna cedule, jak správně krmit, dále infotabule o tom, co je možné na rybníku pozorovat

■ byla tam také jedna labuť odchycena a ošetřena, měla zaseknutý háček

■ hnízdění labutí bylo letos narušeno tím, že na Labi vystoupala voda během krátké doby o 145 cm

■ Pan Ritschel pozoroval u Zahrad jeřáby, kteří vyvedli dvě mláďata, jedno zachránil z bláta. Nyní již dle pana Lobotky je viděno jen jedno.

■ V. Sojka pozoroval asi 3 páry kavek v kaňonu Labe, nezvyklý nález, nyní už zmizely.

Jinak jsou kavky běžně ve městech Varnsdorf, Jiříkov, Rumburk, Ústí nad L., v Děčíně ale kavky nejsou (jen cca 1x za 10 let). U Schmilky hnízdí cca 20 párů.

■ Z jara byly pozorovány husice liščí na tahu

Zajímavé zahnízdění hus velkých v SŠ na skalách (celkově první prokázané hnízdění v naší zájmové oblasti).

■ Jiří Rubeš pozoroval rybáky bělokřídé na Labi - 2. pozorování z regionu

■ V Děčíně hnízdí sokol na komíně, při kroužkování byla pozorována na hnízdě u mláďat samice rarocha, ale mláďata byla sokolí.

■ Jiřímu Rubešovi se podařilo, ve spolupráci s P. Bendou, odchyt chřástala polního pomocí nahrávky a podběráku.

Chřástal jde za zvukem a pak je oslepen světlem, nechá se odchytit a případně okroužkovat.

■ Ve Žďárku hnízdí již 5 let chřástali, probíhá kroužkování, pozorován úhyn letos 2 jedinců na silnici, jeden z chřástalů měl německý kroužek (V. Šutera).

■ Pozorování zahnízdění krkavců ve Varnsdorfu u knihovny v městském parku, nezvyklý jev.

■ Volavky-kolonie ve Šluknovském výběžku - 7 hnízd, Děčín pozorování panem Romanem Řehákem – 6 hnízd v areálu ZOO Děčín. Pan Hulko pozorování v Malém Březně 1 pár 4 mláďata (natočil i video z krmení mláďat).

■ Na závěr této části ještě informace od P. Bendy:

Ornitologický zpravodaj je velmi pozitivně vnímán kolegy ze Slovenska.

Krátká informace o tom, že v ČŠ na fotopasti zachyceni mladí vlci, prokázáno rozmnožování vlků v ČŠ (video z 14. 6. 2021)

■ Ulrich Augst – zajímavá pozorování ze Saského Švýcarska a výsledky monitoringu ptáků:

■ díky kůrovcové gradaci se zvýšil počet datlů, pozorováno až 10 jedinců na 1 místě.

■ holub douphák zvýšení stavu ze 110 na 137.

■ sýc rousný z 32 na 64 jedinců.

■ sokol stěhovavý – úspěšnost hnízdění se v roce 2021 změnila – je méně mláďat než hnízdících párů. Vysvětlení: vzrostla návštěvnost z 3 mil. v roce 2008 na 6 mil. v roce 2021 v Sasku, a to způsobuje rušení, lidé nerespektují ani dočasně chráněné plochy.

■ zajímavosti o sokolech z jiných regionů – České středohoří – žádné mláďe, Jeseníky 40, východní Sasko 25 párů a mláďat.

■ v Sasku monitorují výra, sokola a čápa a od roku 2015 je sestupný trend v počtu mláďat.

■ orel mořský hnízdil nedaleko Bad Schandau.

Pokračování na straně 4 >

> Pokračování ze strany 3

- hnízdění 3 párů husy velké na skálách.

Info Pavel Benda:

- Výskyt kulíška v ČS-monitorováno asi 50 lokalit – jak odumírá les, tak mají dost příležitostí hnízdit, také pozorován u nás datlík tříprstý, v Sasku ne.
- Objevují se další ptáci v souvislosti se změnou lesa – skřivan lesní na holínách, tuňáci a strnad luční hojněji než dříve.
- Prezentace pana Františka Pojera – putování za čápy černými do Afriky a informace o čápech v ČS:
- shrnutí projektu Českého rozhlasu,

kdy se pomocí vysílaček sledovali čápi, kteří hnízdili v ČR a odlétali do Afriky.

- zmapování cest těchto čápů východní i západní cestou do subtropického pásu Afriky.
- informace o jednotlivých čápech, kteří putovali různými cestami.
- zajímavosti sledování čápace Kristýny, za kterou se expedice vydala autem.
- většina evropských čápů létá do Etiopie 30 – 50 000 jedinců, do Senegalu méně (tisícovky).
- Zajímavosti o čápech černých:
- čápi z jednoho hnízda mohou letět každý jiným směrem, dospívají ve 3 letech, ale někdy už ve 2 letech za-

hnízdí, cestují spíš samotářsky na rozdíl od čápů bílých. Při cestování využívají vzdušné proudy.

- do 2. světové války byl jen na jižní Moravě, pak se začal více šířit (1957 – Podkrkonoší).
- nárůst v 70. – 80. letech.
- dožívají se 15 let (mohou i 21 let), vazbu mají na původní hnízdo, ale 10% jedinců může hnízdit i až 300 – 400 km daleko, létají i 10 km za potravou, páří se na hnízdě (u plošin na hnízdění na to myslet, aby tam nebyly větve).

Ukončení akce, volná diskuze.

Zapsala Jarmila Judová

2021 – A KONEC

© M. Jäger

Uplynulo již 30 let, co jsem jako zaměstnanec Správy Národního parku Saské Švýcarsko dohlížel nad svými opeřenými přáteli – skoro polovinu mého života. Pomáhal jsem sokolům stěhovavým, aby zde zase zdomácněli a nyní se starostmi sleduji jejich vývoj, jejich „střemhlavý let“, kdy na saské stra-

ně během pouhých šesti let poklesly jeho početní stavy o třetinu. A nevěnoval jsem se jen ptákům. Vše, co se někde hýbalo nebo rostlo, bylo zaznamenáno, pozorováno a přinejmenším jsem se pokoušel o ochranu. To se nepovedlo vždy. Víceero doupných stromů padlo za obět přehnaným „bezpečnostním těž-

bám“. Nemálo stanovišť rostlin zmizelo následkem lesnických zásahů, navzdory předchozím dohodám a označení páskou, která pak na místě zůstala zaježděná do lesní půdy či byla jednoduše přetřena technikou.

Děkuji všem svým kolegům ze stráže přírody v národním parku a lesní strážce v oblastech na levém břehu Labe, kteří mi během těchto tří desetiletí poskytovali podporu – navzdory trvalému personálnímu podstavu a hutným pracovním náplním. Děkuji všem, kteří pomáhali, aby nedošlo ke ztracení dobrých znalostí o flóře a fauně. S některými z vás jsem byl ve spojení skoro nepřetržitě, aby mohla být důležitá rozhodnutí uváděna do praxe. Velké poděkování patří také českým kolegům, kteří se mnou úzce spolupracovali, vždy pomáhali udržovat aktuální informovanost a se kterými jsem mohl strávit mnoho pěkných hodin.

V novém roce odcházím do důchodu.

Ulrich Augst

VÝSLEDKY MONITORINGU VYBRANÝCH DRUHŮ PTÁKŮ V PTAČÍ OBLASTI LABSKÉ PÍSKOVCE V ROCE 2021

Ptačí oblast zahrnuje celé území národního parku, celé území CHKO Labské pískovce, část CHKO Lužické hory v oblasti Chřibské a Doubice a oblast Velkého rybníku a rybníku Světlík. V letošním roce bylo cíleně monitorováno **9 druhů ptáků**, do kterého se zapojili odborní a terénní pracovníci Správy NP a také členové Ornitologického klubu při Labských pískovcích.

Sokol stěhovavý - bylo nalezeno celkem **13 obsazených teritorií** z nichž bylo u 11 prokázáno hnízdění. Celkem 6 hnízdění bylo úspěšných a 5 hnízdění bylo neúspěšných. Bylo vyvedeno **16 mláďat**. Dva páry obsadili teritorium, ale zahnízdění nebyla úspěšná nebo k nim nedošlo.

Luňák červený - celkem byl prokázán výskyt v **15 teritoriích**, z nichž bylo u 11 nalezeno i hnízdo (u 3 bylo hnízdo nalezeno již mimo ptačí oblast nedaleko hra-

nice, nicméně část teritoria zasahovala i do ptačí oblasti). Celkem 3 hnízdění byla neúspěšná a 6 hnízdění bylo úspěšných, ze kterých bylo vyvedeno **18 mláďat**. U 2 hnízd se počet vyvedených mláďat nepodařilo zjistit z důvodu nepřehledného terénu a nedostupnosti hnízd.

Orel mořský - celkem bylo prokázáno **1 hnízdění** a identifikováno **1 teritorium** v příhraniční oblasti (řeka Labe – Dolní Žleb – Sasko). Hnízdění bylo úspěšné – byla vyvedena **2 mláďata** na tradiční hnízdní lokalitě Velký rybník u Rybníště. Teritorium v oblasti řeky Labe mělo pravděpodobně souvislost s hnízděním na saské straně.

Včelojed lesní - celkem byl prokázán výskyt v **5 teritoriích**.

Sýc rousný - celkem byl prokázán výskyt ve **40 teritoriích**.

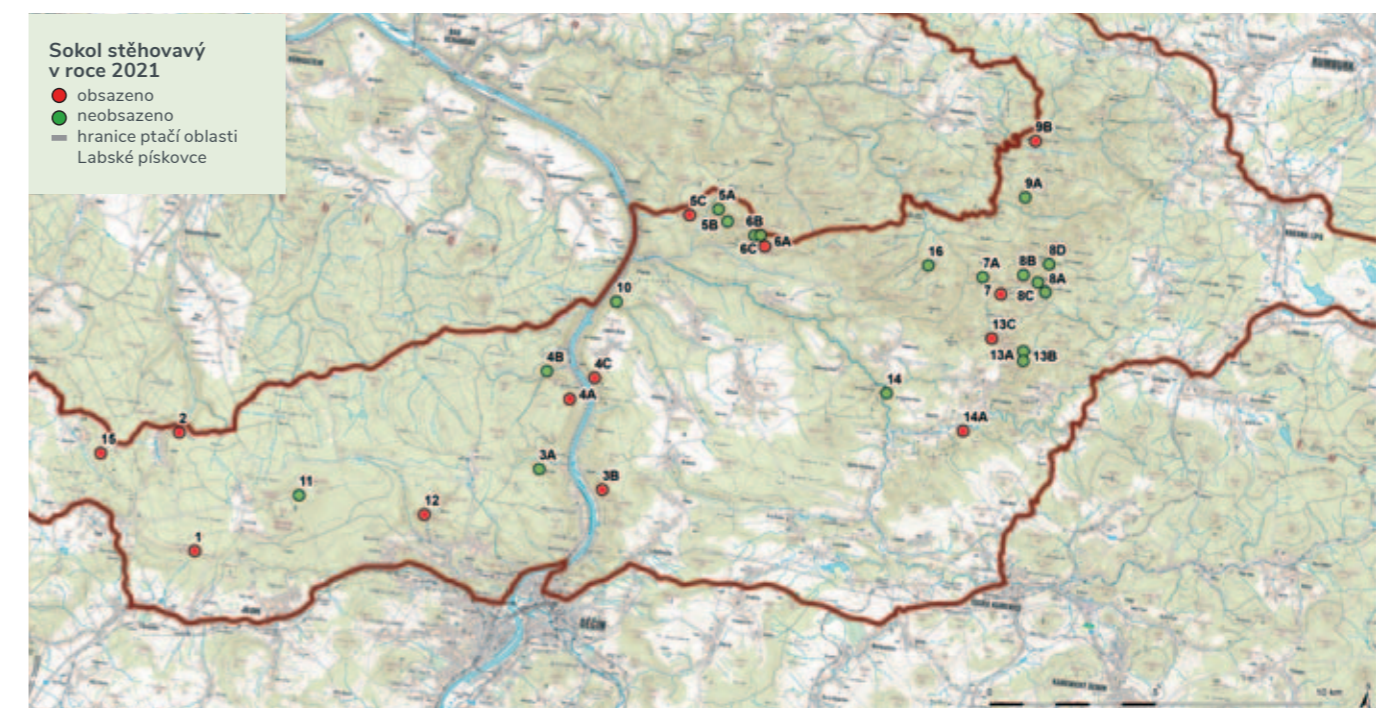
Kulíšek nejmenší - celkem byl prokázán výskyt v **66 teritoriích**.

Výr velký - celkem bylo identifikováno rekordních **28 obsazených lokalit**, resp. teritorií. Dohledána byla pouze **4 hnízda**, z nichž bylo možno zjistit mláďata pouze na dvou (1 x 2 juv. a 1 x 1 juv.). Je to způsobeno velmi obtížnými terénními podmínkami a nepřehledným terénem.

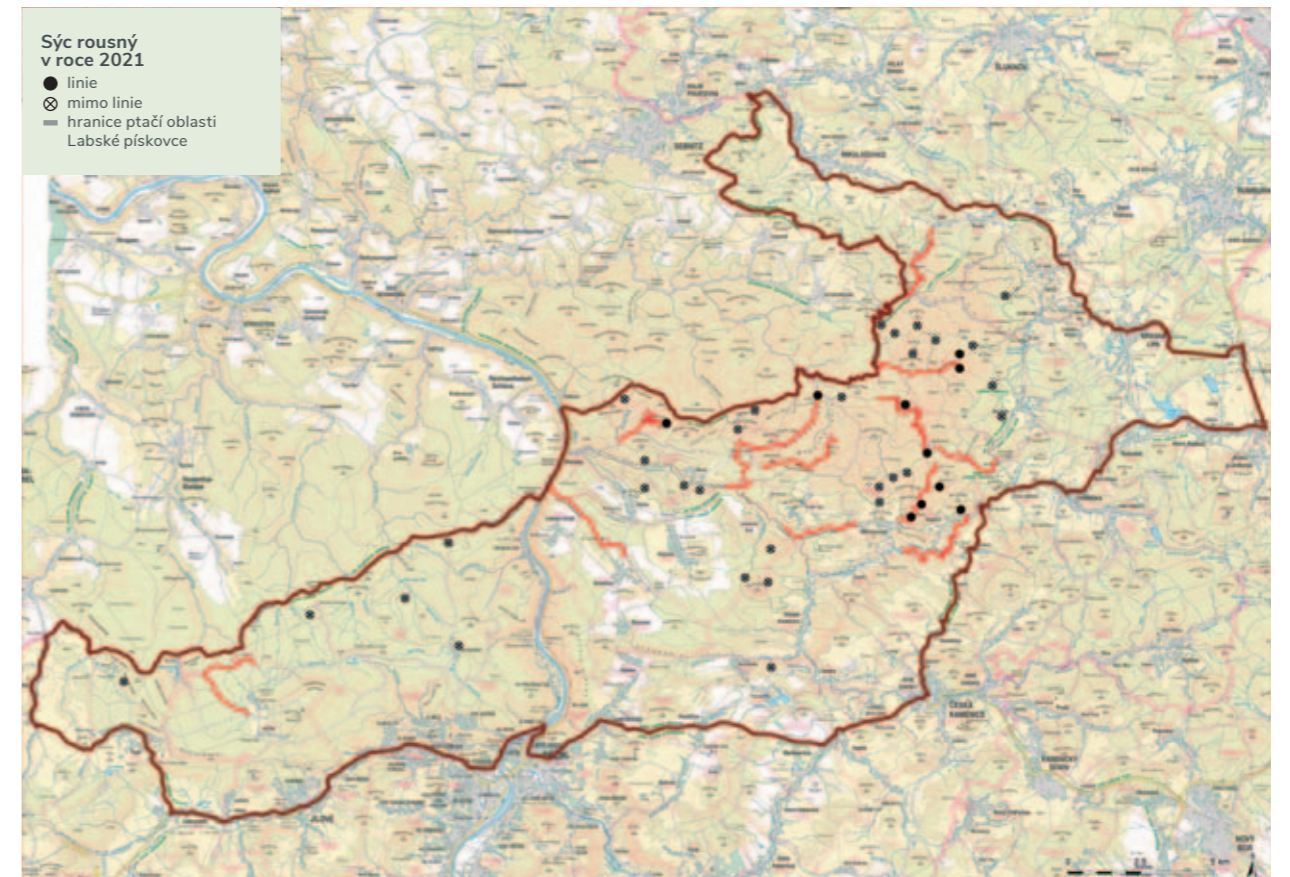
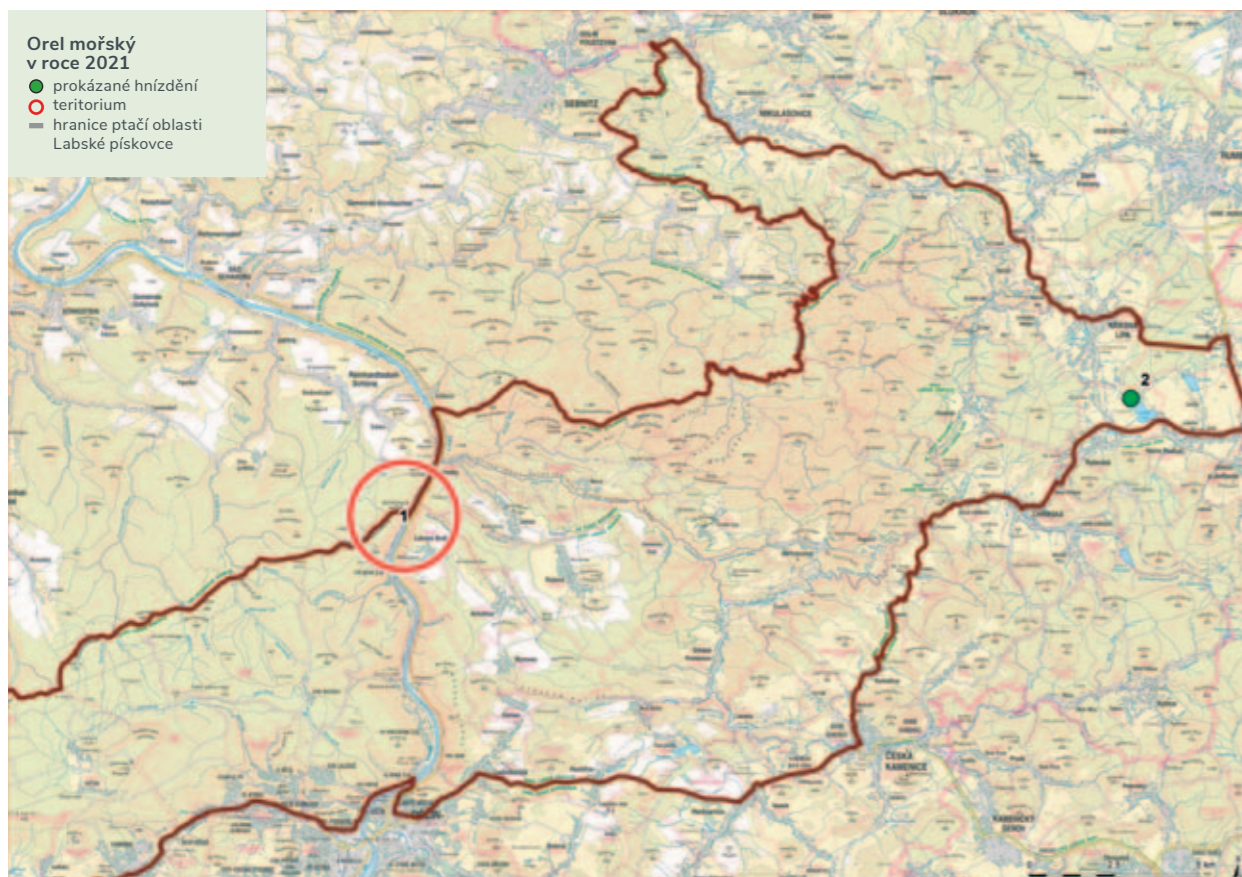
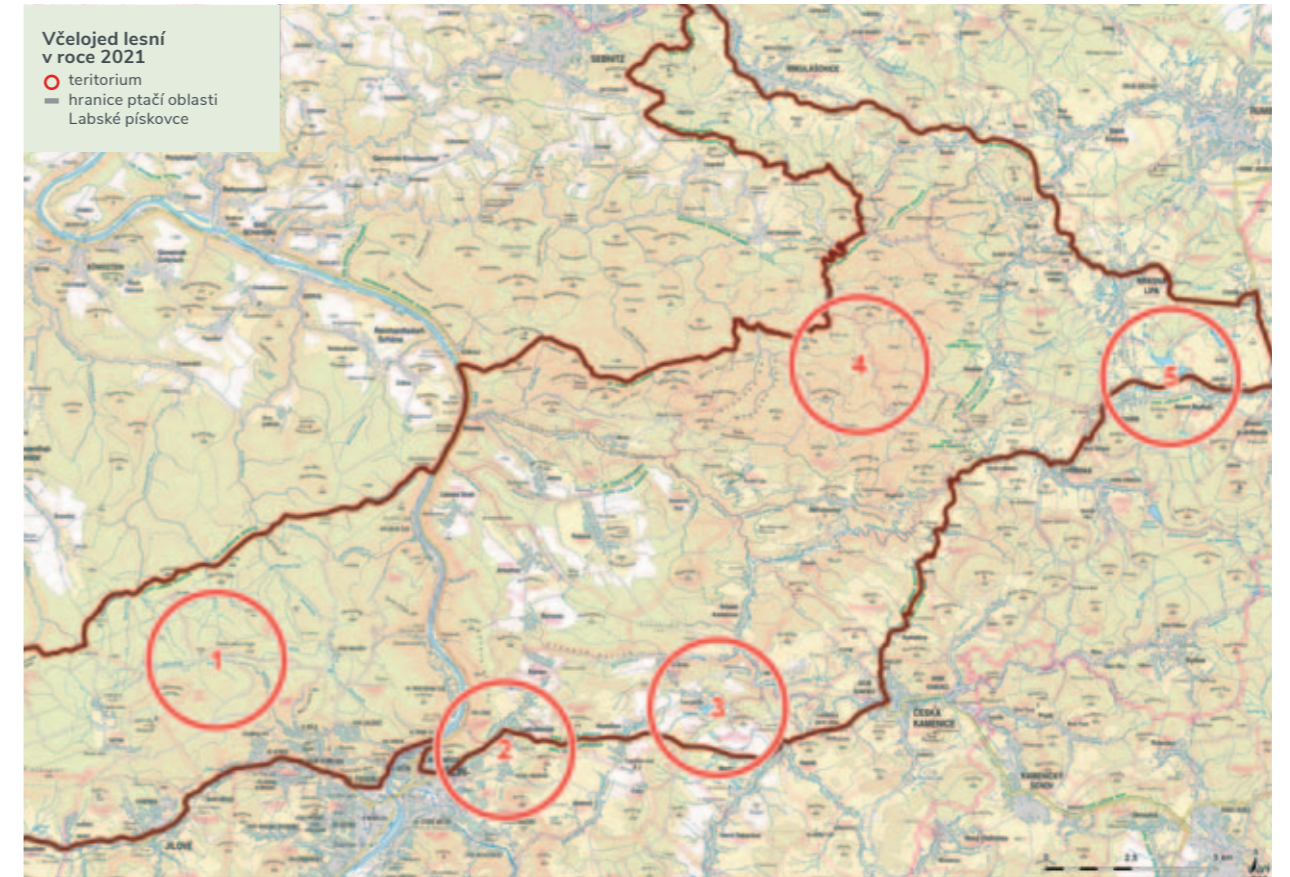
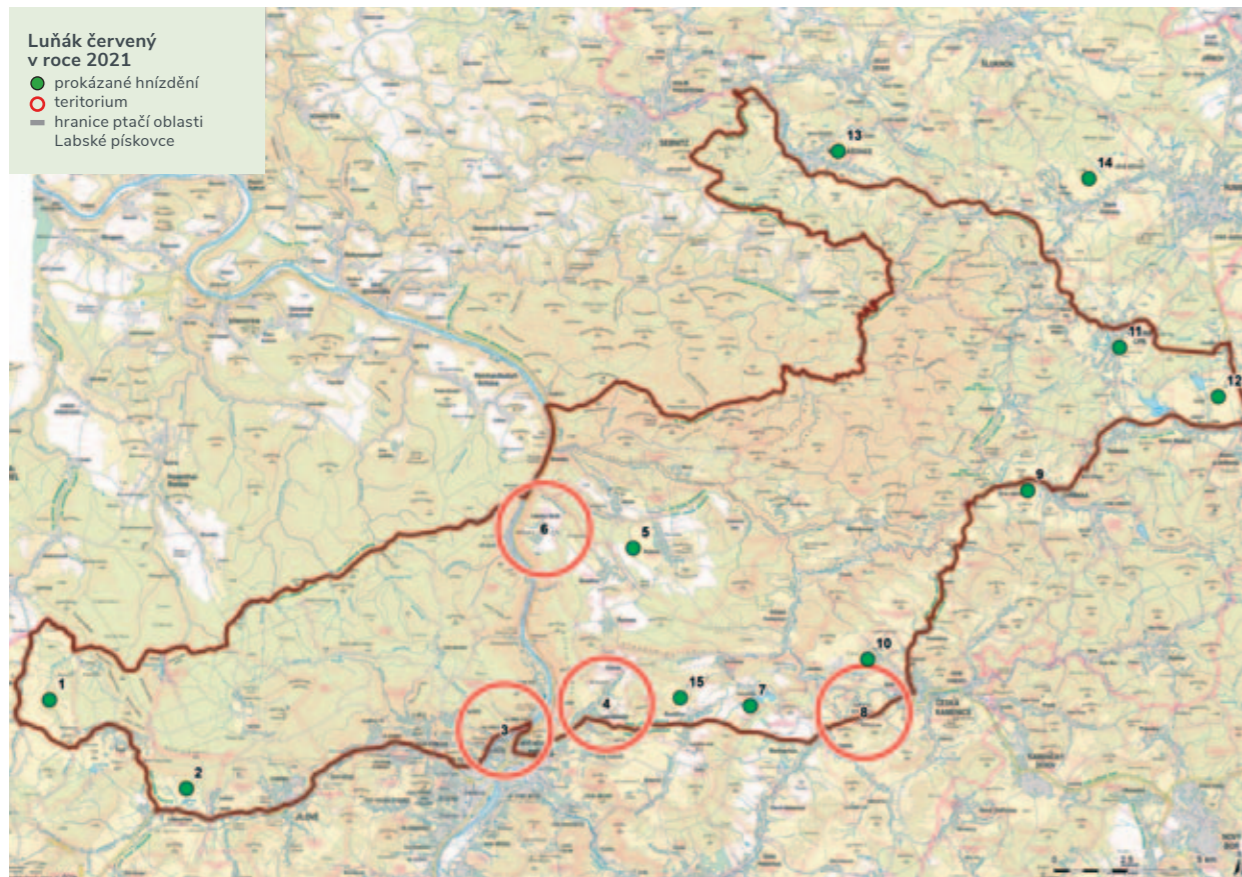
Čáp černý - celkem bylo prokázáno **6 hnízdění** (1 neúspěšné), z kterých bylo vyvedeno **10 mláďat**. Dále byla identifikována další 3 teritoria, kde se však nepodařilo i přes veškerou snahu dohledat hnízdo.

Ledňáček říční - celkem bylo prokázáno hnízdění na **10 lokalitách**. Nicméně vzhledem k průběhu tuhé zimy 2020/2021 je počet obsazených lokalit nižší než v loňském roce, kdy byla obsazena ještě další hnízdiště (např. Mikulášovice, Zadní Jetřichovice, Kyjov, Dolní Chřibská), či některé vhodné úseky nebyly v letošním roce obsazeny vůbec. Tento průběh zimy způsobil zřejmě úbytek ledňáčků a nižší počet hnízdních párů. Celkový stav hnízdní populace je v optimálních letech o cca 30 % vyšší.

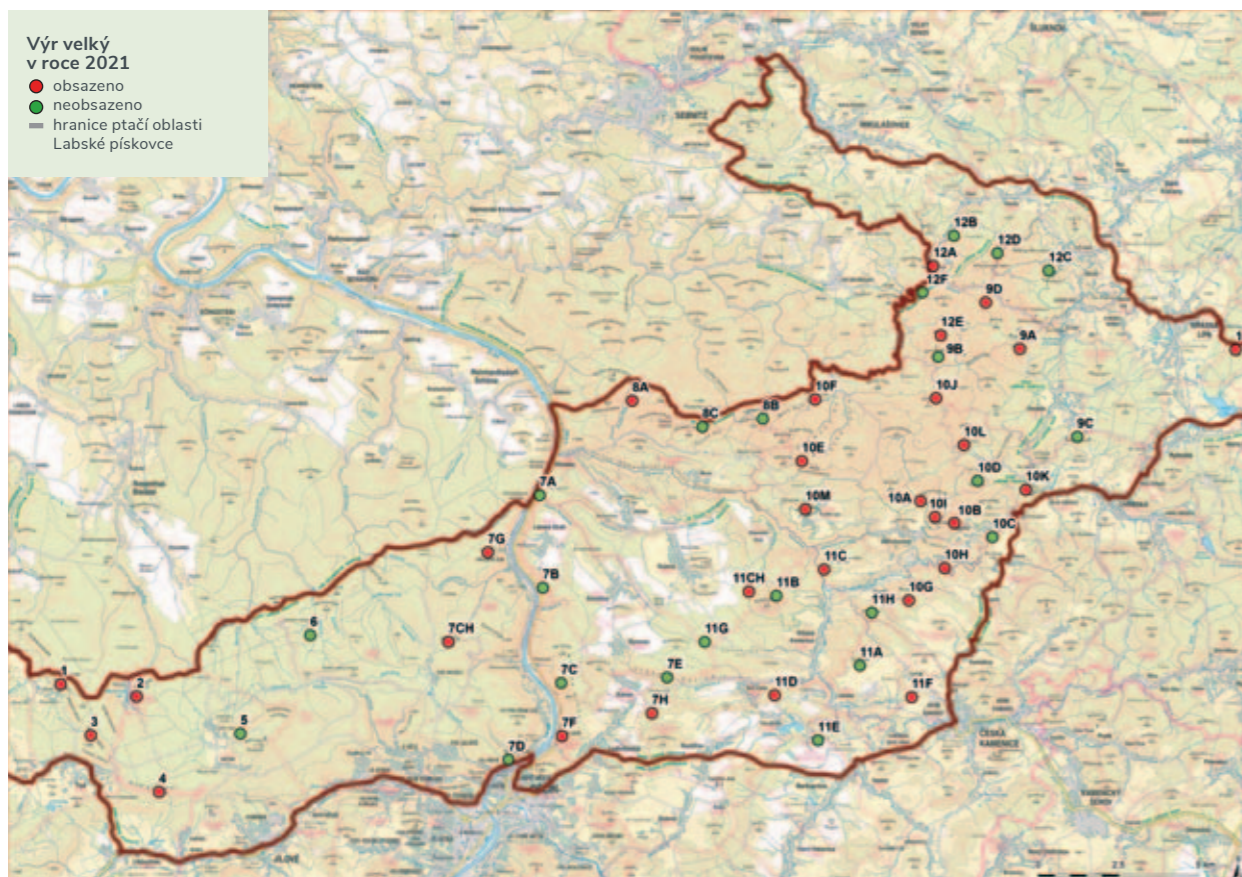
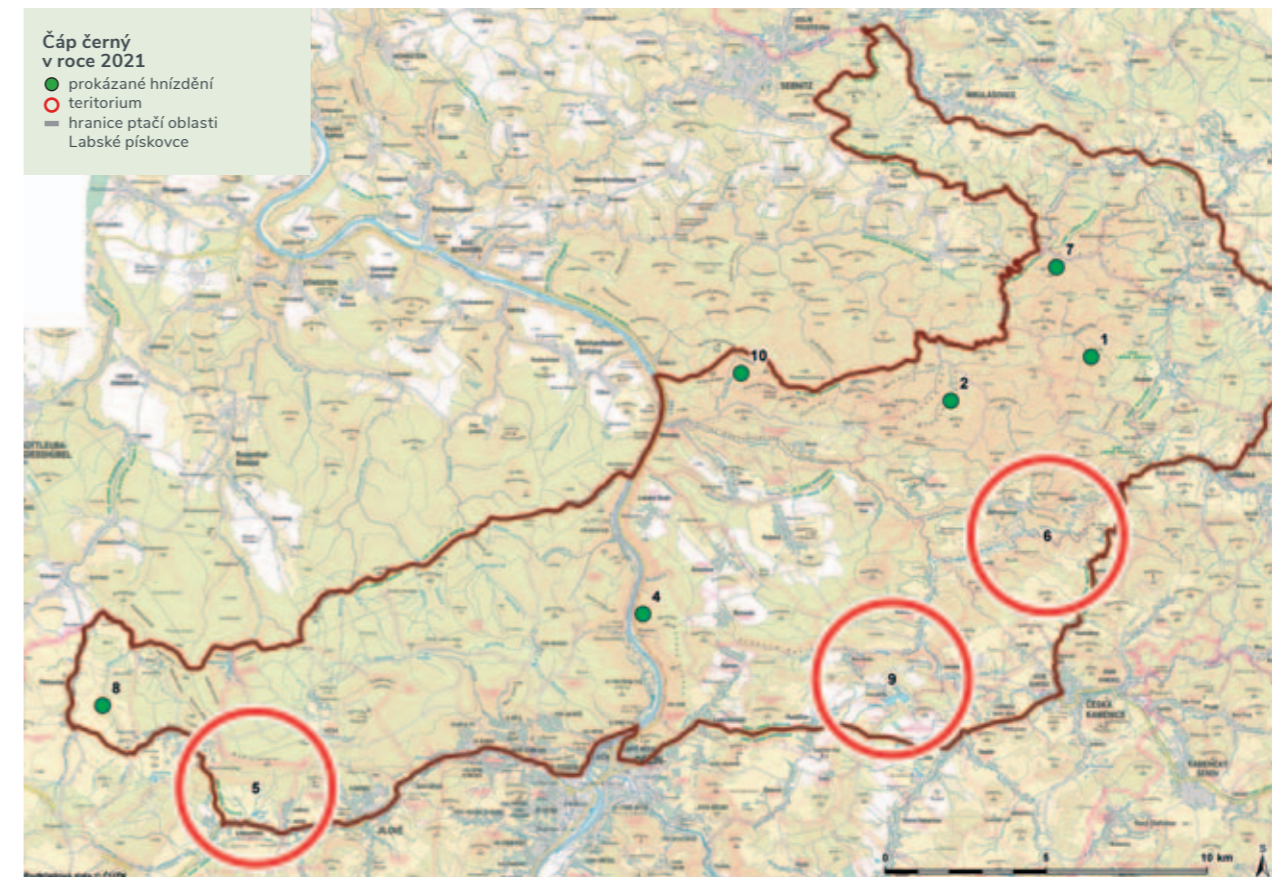
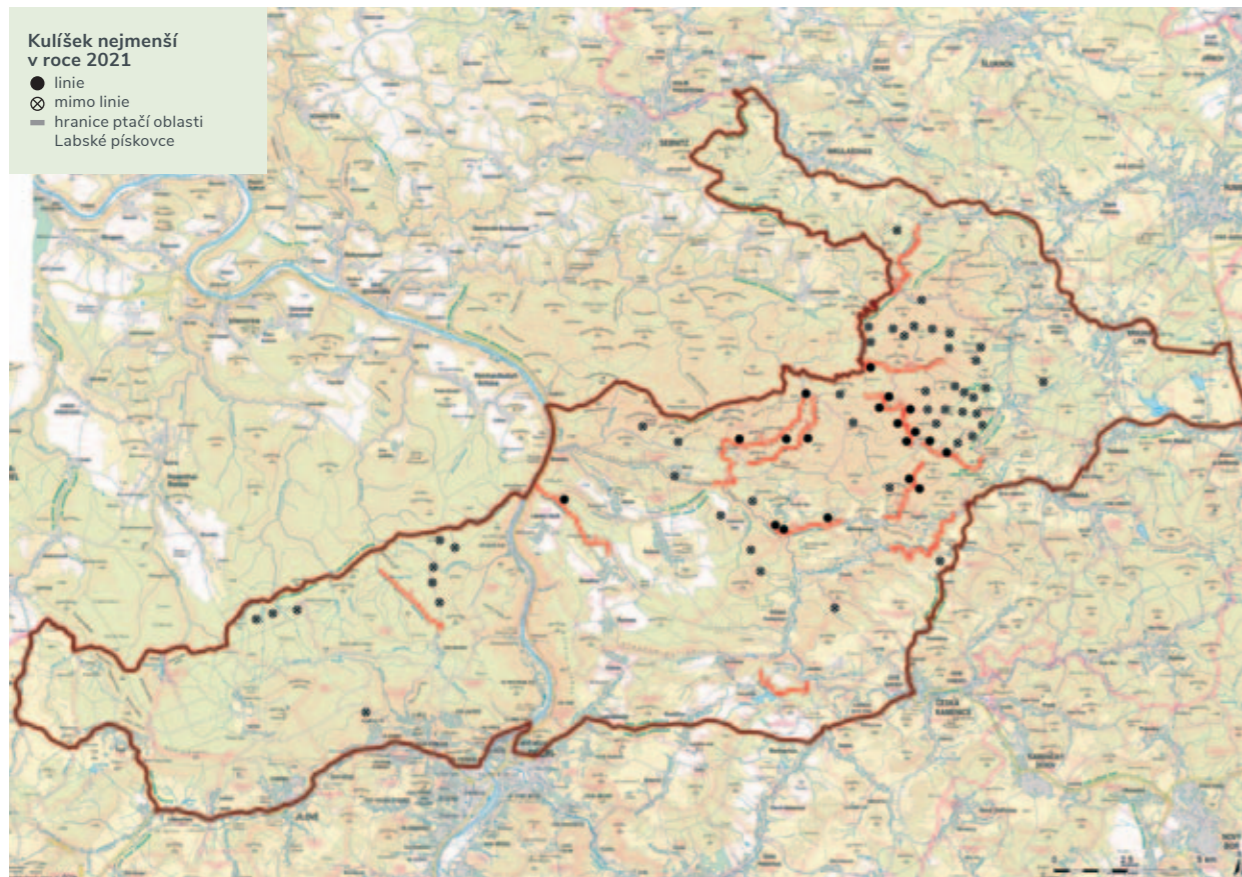
Pavel Benda

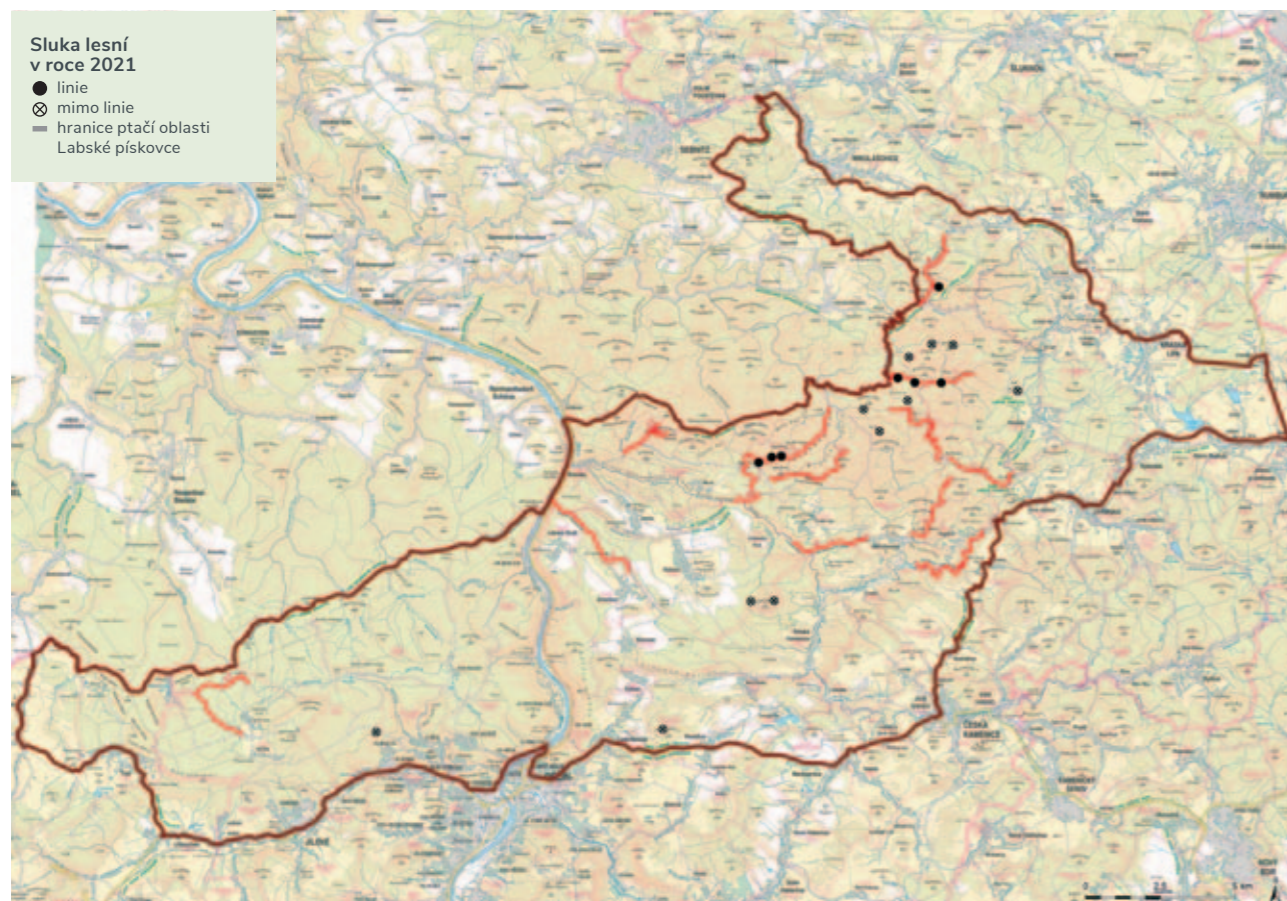
> VÝSLEDKY MONITORINGU VYBRANÝCH DRUHŮ PTÁKŮ V PTAČÍ OBLASTI LABSKÉ PÍSKOVCE V ROCE 2021

> VÝSLEDKY MONITORINGU VYBRANÝCH DRUHŮ PTÁKŮ V PTAČÍ OBLASTI LABSKÉ PÍSKOVCE V ROCE 2021

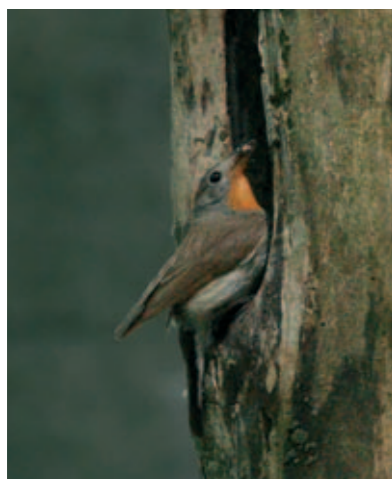

> VÝSLEDKY MONITORINGU VYBRANÝCH DRUHŮ PTÁKŮ V PTAČÍ OBLASTI LABSKÉ PÍSKOVCE V ROCE 2021

Mapy © Oldřich Holešínský

ZPRÁVA O VYBRANÝCH DRUZÍCH AVIFAUNY SASKÉHO ŠVÝCARSKA

Sameček lejska malého s potravou na hnízdišti, 11. června 2021. © A. Heiland

Když jsme na jaře, po zimě takové, jakou jsme znali v minulosti, pohlédli na naše druhy hnízdících ve skalách, měli jsme v očích radost i slzy. Nalezli jsme pouze dva páry čápů černých. Ještě v roce 2015 jich bylo pět. I v případě sokolů stěhovavých došlo ke snížení počtu párů. Bylo možné potvrdit pouze 13 párů – těch už v minulosti bylo i 20. Jen v případě výra velkého byly výsledky dobré. Výři byli zaznamenáni na jedenácti místech a hnízdění probíhalo v osmi teritoriích.

Vystřízlivění se dostavilo, když jsme později čekali na mláďata. Pouze tři páry sokolů stěhovavých svůj dorost

vyvedly z hnízda. Pouze sedm mláďat sokolů dokázalo vylétnout. V loňském roce jich bylo 17, ale již v roce 2019 opustilo hnízda pouhých šest mláďat. V české části území z hnízd vylétlo při stejném počtu párů 17 mláďat. U výrů byla polovina hnízdění neúspěšných, ale i tak z hnízd vylétlo sedm mláďat. V každém ze dvou hnízd čápů černých byla zaznamenána snůška čtyř vajec, ze kterých se vylíhla vždy tři mláďata, která také z hnízd vylétla. V české části území však v tomto roce byl počet párů trojnásobný!

Tyto výsledky jsou důsledkem přetížení krajiny, mé domoviny, námi lidmi. Pokud >

> jsme před deseti lety hovořili o třech milionech návštěvníků, slyšel jsem před nedávnem v televizi z úst jedné místní pracovníce v cestovním ruchu, že se aktuálně vychází z počtu šesti milionů. Čáp černý již nenalezne potřebný klid u vodních toků, podle kterých často vedou turistické trasy využívané od úsvitu do soumraku lidmi, ať už s volně pobíhajícími psy, nebo bez nich. Musí za potravou létat daleko a nemá dostatek času na zajišťování potravy nebo také na ochranu hnízda. Lidé potulující se všude po skalách, pod i nad nimi, a to i v uzavřených oblastech, po celé dny, to vše je na denním pořádku. Které zvíře pak ještě dokáže najít v lesoskálních oblastech Labských pískovců klid?!

Skrytě letos na Velkém Winterbergu hnízdil velmi vzácný lejska malý a také náš pár orlů mořských opětovně úspěšně vyvedl dvě mláďata. Zahnízdil také jeden ze dvou párů jeřábů, nevíme však s jakým úspěchem, neboť jsme neviděli žádná vyrůstající mláďata. V národním parku vyvedlo 19 párů krahujců obecných 49 mláďat.

Tyto druhy hnízdí mimo otevřené skalní stěny, o které lidé se zvířaty tolik bojují, a také stranou turisty navštěvovaných míst – to je jejich štěstí. Ornitologickou pozoruhodností se v tomto roce sta-

Právě vylétnuší mladý sýc rousný, 29. května 2021. © F. Strohbach

lo hnízdění hus velkých u skal, případně přímo na nich.

Již čtvrtým rokem prováděný monitoring datlů černých a doupných stromů, při kterém je každoročně nejméně jednou kontrolováno na 650 známých doupných stromů na území národního parku, přineslo záznamy o hnízdění 137 párů holubů doupnácků, 13 párů sýců rousných a 63 párů datlů černých. To je zhruba zdvojná-

sobení počtu hnízdění datlů černých během pouhých čtyř let, které jistě souvisí s razantním kůrovcovým vývojem.

Ještě několik slov závěrem: Děkuji za množství krásných dnů, které jsem v rámci své práce směl strávit v domácí přírodě – bohužel jich každým rokem bylo méně a méně!

Ulrich Augst, Správa Národního parku Saské Švýcarsko

ČÁP ČERNÝ – REPORT XX

Čáp černý. © Václav Sojka

V roce 2021 bylo v naší zájmové oblasti prokázáno celkem 7 hnízdění s počtem mláďat - 2 x 1, 1 x 2, 3 x 3. Z toho v Ptačí oblasti Labské pískovce 6 hnízdění (1 neúspěšné) a jedno mimo – v CHKO Lužické hory (Chřibská).

Od posledního reportu se nám sešlo celkem **13 nových zpětných hlášení od 12 čápů černých:**

■ čáp **66JO** kroužkovaný 7. 6. 2019 na stromovém hnízdě (buk) nedaleko Tisé spolu se 3 sourozenci, byl dne 7. 9. 2019 pozorován u obce Püchau v Sasku

a dne 5. 9. 2020 u obce Niederdorf také v Sasku. Pak dne 12. 9. 2020 ve Francii na lokalitě Étang du Milieu, Laperrière-sur-Saone, Cote d'Or. V letošním roce byl pozorován dne 22.8.2021 opět v Sasku u obce Groitzsch.

■ čáp **66JC** kroužkovaný 7. 6. 2018 poblíž Tisé na lokalitě Olšovský potok (stromové hnízdo – buk) i se 3 sourozenci, byl dne 24. 4. 2021 nalezen již delší dobu mrtvý (nalezen pouze kroužek) na lokalitě Hora Svatého Šebestiána v Ústecském kraji.

Pokračování na straně 12 >

> Pokračování ze strany 11

- čáp **63JC** kroužkovaný 5. 6. 2012 na Doubicku (Dravčí stěny) na skalním hnízdě spolu s ještě 3 sourozenci, byl zjištěn 3. 6. 2021 poblíž Mezní Louky, kde od roku 2017 hnízdí. Dne 3.9.2021 byl pozorován v sousedním Sasku na lokalitě Niedergurig.
- čáp **61TP** kroužkovaný 21. 6. 2007 na skalním hnízdě nedaleko Hřenska spolu se 2 sourozenci, byl dne 24. 4. 2021 pozorován v Sasku na lokalitě Edle Krone a dne 7. 6. 2021 na lokalitě Mohorn také v Sasku. V Sasku byl pozorován víceméně pravidelně od roku 2016.
- čáp **60M4** kroužkovaný 9. 6. 2004 poblíž Mezní Louky na hnízdě na buku se 2 sourozenci, byl pozorován 31. 8. 2021 ve Francii z lokality Lac du Temple a Lac du Orient, Aube, kde zimuje od roku 2004, kdy se narodil. Je to čáp, od kterého máme nejvíce zpětných hlášení, a díky kroužkování se nám podařilo poodhalit jeho život, vč. jeho hnízdění na Českolipsku (viz předchozí reporty).
- čáp **6655** kroužkovaný 7. 6. 2018

na stromovém hnízdě (buk) nedaleko Tisé spolu se 3 sourozenci, byl ve dnech 19. 7. – 7. 8. 2020 pozorován ve Francii na lokalitě Bannegon, Cher. V roce 2018 byl zastížen také ve Francii. V letošním roce byl pozorován dne 9. 7. 2021 v Polsku na lokalitě Stary Kostrzynek, Zachodniopomorskie. Je to naše první hlášení z Polska!

■ čáp **6658** kroužkovaný Václavem Šenou dne 8. 6. 2017 na stromovém hnízdě v oblasti Chřibské spolu se 3 sourozenci, byl dne 27. 5. 2021 pozorován na lokalitě Malý Karlov, Nová Ves v okrese Rychnov nad Kněžnou.

■ čáp **6762** kroužkovaný Václavem Šenou dne 6. 6. 2019 na stromovém hnízdě v oblasti Chřibské na stromovém hnízdě spolu se 3 sourozenci, byl dne 12. 9. 2021 pozorován na lokalitě Přírodní památky Smyslov, obec Kadov, v okrese Strakonice.

■ čáp **6151** kroužkovaný 21. 6. 2006 na Doubicku na skalním hnízdě spolu se 3 sourozenci, byl dne 3. 8. 2021 nalezen čerstvě mrtvý (kolize s dopravním prostředkem) ve Spolkové republice

Německo, Spolkové zemi Bádensko-Württembergsko na lokalitě Vorse. Tento čáp v této spolkové zemi od roku 2009 i hnízdil a byl zaznamenán na zimošti ve Francii a Švýcarsku.

■ čáp **676A** kroužkovaný 7. 6. 2019 na Doubicku, na lokalitě Eustach-Limberk (skalní hnízdě) i se 3 sourozenci, byl dne 17. 7. 2021 pozorován ve Spolkové republice Německo, ve Spolkové zemi Braniborsko, na lokalitě Grossthiemig.

Na našem zájmové území byli zaznamenáni tito černí čápi:

- čáp **6631** kroužkovaný jako mládě na hnízdě dne 12. 6. 2018 kolegou Petrem Kafkou na lokalitě Bystré (okres Náchod) byl Václavem Sojkou pozorován dne 16. 6. 2021 v kaňonu Labe.
- čáp **6345** kroužkovaný jako mládě na hnízdě dne 17. 6. 2013 kolegou Václavem Beranem na lokalitě Dolní Týnec, okres Litoměřice, byl dne 30. 5. 2021 zjištěn Václavem Sojkou jako hnízdící na lokalitě Tetřeví stěny (skalní hnízdě) u Hřenska.

Pavel Benda, Václav Šena

SČÍTÁNÍ VODNÍCH PTÁKŮ 15. - 16. 1. 2022

Sčítání v tomto termínu bylo negativně ovlivněno tím, že většina stojatých vodních ploch byla zamrzlá.

Jiříkov:

Jiříkovský potok-kachna divoká -10 (5M+5F)

Šluknov:

Šluknovský rybník-volavka popelavá – 3, kachna divoká – 1
Luční rybník-kachna divoká – 5 (2M+3F)
Zámecký rybník-kachna divoká – 50 (26M+24F), labuť velká – 1 (juv), kachna pižmová – 1

Rožany:

Rožany potok-kachna divoká – 6 (3M+3F)
Rožany za Rožankou- kachna divoká – 7 (3M+4F)

Nové Hrabčíc:

labuť velká – 1 (ad.)

Velký Šenov:

Horní Šenov-kachna divoká – 2 (M)

Lipová:

Solanský rybník-kachna divoká – 2 (M+F)
Zámecký rybník-volavka popelavá – 1
potok-kachna divoká – 15 (8M+7F)

Severní:

Kaskády-kachna divoká – 32 (16M+16F)
labuť velká – 6 (2ad + 4juv)

Dolní Poustevna:

potok-kachna divoká – 2 (M+F)

Varnsdorf, rybník u Billy:

kachna divoká – 5 (4M + 1F)

Říčka Mandava – Staré Křečany, Rumburk, Seifennsdorf:

kachna divoká – 300 (201M + 99F)
morčák velký – 15 (7M + 8F)

- > volavka popelavá – 2 ad.
ledňáček říční – 2 ad.

Jílovský potok-Libouchec-Děčín soutok:

kachna divoká – 177 (100 M + 77 F),
skorec vodní – 4 ex.
ledňáček říční – 2 ex.
volavka popelavá – 1 ex.

potok Bystrá-Kerhartice-Benešov n. Pl. soutok:

kachna divoká – 105 (60M + 45F)
ledňáček říční – 3 ex
skorec vodní – 2 ex
volavka popelavá – 1 ex

Děčín, Zámecký rybník:

labuť velká – 3 (2 ad. + 1 juv.)
kachna divoká – 80 (50M + 30 F)
kormorán velký – 3 ad.
lyska černá – 1 ad.
slípka zelenonohá – 1 ad.

Děčín, Jílovský potok-Lídl-magistrát:

kachna divoká – 130 (75M + 55F)

Ploučnice-Stružnice-Jezvé (jez):

kormorán velký – 2 ad.
labuť velká – 1 pár
volavka popelavá – 1 ad.
kachna divoká – 99 (54M + 45F)

Ploučnice-Jezvé (jez)-Horní Police (kamenný most):

kormorán velký – 1 ad.
kachna divoká – 4 (2M + 2F)

Ploučnice-Horní Police (kamenný most)-Starý Šachov (MVE):

labuť velká – 1 pár
kachna divoká – 17 (9M + 8F)
kormorán – 1 ad.
husa labutí – 2 ad.

Ploučnice-Starý Šachov (MVE)-Františkov nad Pl.-Benešov nad Pl.:

kachna divoká – 10 (6M + 4F)

Ploučnice-Benešov nad Ploučnicí (most)-Malá Veleň (MVE):

labuť velká – 6 (1 samec + 1 pár + 3 juv.)
skorec vodní – 1 ad.
kachna divoká – 73 (41M + 32F)
kachna-indický běžec – 2 ad.
volavka popelavá – 1 ad.

Ploučnice-Malá Veleň-Děčín Březiny:

kachna divoká – 34 (22 M+12F)
skorec vodní – 3 ks
ledňáček říční – 1 ks
kormorán velký – 2 ks
volavka popelavá – 2 ks

Ploučnice-Březiny-soutok:

kachna divoká – 17 (10M + 7F)
skorec vodní – 3 ad.
volavka popelavá – 1 ad.
kormorán velký – 1 ad.

Labe-Děčín-železniční most-státní hranice:

kachna divoká – 53 (35M + 18F)
racek bělohavý/středomořský – 7 ad.
potápka malá – 1 ad.
husa labutí – 2 ad.
husa domácí, pomořanská – 5 ad.
kormorán velký – 23 ad.
labuť velká – 7 (3 ad. + 4 juv.)
morčák velký – 29 (11M + 18F)
volavka popelavá – 5 ad.
lyska černá – 4 ad.
ledňáček říční – 1 ad.

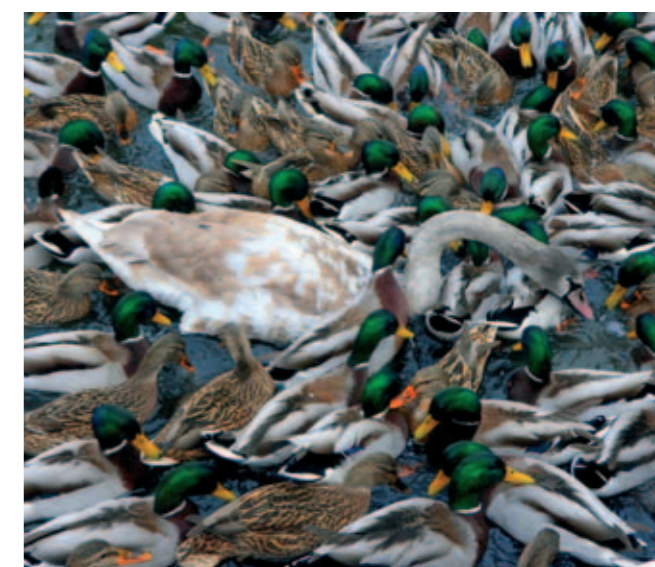
Děčín, Tereziňský rybník:

kachna divoká – 18 (11M + 7F)

Arnoltice, Arnoltický rybník:

kachna divoká – 45 ks

**Benda, Suržinová, Boura, Slánská, Tomšíková,
Jan Lobotka, Rybář, Procházková, manželé Jahodovi**

© Helena Tomšíková

POZNÁMKY K ZIMOVÁNÍ VODNÍCH PTÁKŮ NA LABI BĚHEM ZIMY 2020/21

Uplynulá sezóna zimujících vodních ptáků zpočátku nevypadala příliš zajímavě, jak už bylo zvykem z posledních let, zima opět začala teplotně nadprůměrně a dlouho se zdálo, že tato sezóna se ponese v duchu posledních zim. Po příchodu Nového roku se situace začala pomalu obracet, zejména v únoru, kdy se ve velké části Evropy prudce ochladilo k celodenním mrazům a Labe se v široké krajině stalo jednou z mála vodních ploch, která nezamrzla.

Za zmínku stojí, že maximální počty zimujících vodních ptáků byly na Labi zaznamenány mimo obvyklé termíny sčítání vodních ptáků a některé druhy v obvyklých sčítacích termínech nebyly zaznamenány vůbec.

Na Labi v Děčíně na lokalitě soutok s Ploučnicí až nábřeží v městské části Staré Město byly zaznamenány následující druhy:

Morčák malý-2F, max. počet 17. 2. 2021
 Potápka roháč-10 ad., max. počet 14. 2. 2021
 Kopřivka obecná-1M, max. počet 12. 2. 2021
 Hvízdák euroasijský-2F, max. počet 12. 2. 2021
 Potápka malá-7 ad., max. počet 12. 2. 2021
 Hohol severní-20F + 11M, max. počet 15. 2. 2021.
 Volavka bílá-2 ad., max. počet 22. 1. 2021
 Slípka zelenonohá-1 ad. 11. 2. 2021
 Morčák velký-14 ad. 11. 2. 2021
 Čírka obecná-1M + 1F 11. 2. 2021
 Lyska černá-8 ad. 19. 2. 2021
 Labuť velká-5 (Zad.+3 imm.)
 Polák velký-1M, 4F, 19. 2. 2021
 Polák chocholačka-5F, 19. 2. 2021
 Morčák velký-25 ad., 12. 2. 2021

Zámecký rybník:

Kachnička mandarínská-2M, 1F 11. 2. 2021
 Husa velká-9 ad., nejvyšší počet dosažen 22. 3. 2021
 Polák velký-1M, 23. 2. 2021
 Hvízdák chilský-1M, 3. 2. 2021, pro zajímavost – tento samec byl dále pozorován na přehradě v Bynově (20. 2. 2021), na Terezínském rybníce (7. 2. 2021) a na Vlčím jezeře (4. 4. 2021).

Labe:

Orel mořský-1 ad. 13. 2. 2021
 Ve dnech-19. 2. až 20. 2. 2021 bylo na Labi v úseku PP Nebočadský luh až po státní hranici v Hřensku napočítáno 117 ad. morčáků velkých.
 Dne 10. 2. 2021 bylo na Ploučnici v úseku Malá Veleň žst. zastávka – soutok v Děčíně napočítáno 39 ad. morčáků velkých.
 Hromadný výskyt kormoránů velkých v denní době během lovu na jednom místě:
 PP Nebočadský luh 11. 2. 2021 nejméně 93 ad., rušení provozem na cyklostezce.

Zímní přístav Děčín – Rozbělesy 6. 2. 2021-63 ad.

Terezínský rybník:

Ostralka štíhlá-1F, 22. 2. 2021

Přehrada Bynov:

Čírka obecná-4M, 5F 15. 3. 2021

Krátký vzorek zimujících ptáků na Labi z lokality Ústí n. Labem-Střekov v úseku most Dr. Edvarda Beneše – po zátoku pod křižovatkou ulic Střekovské nábřeží a U Stanice. Lokalita byla navštívena 16. 2. 2021.

Volavka popelavá-3 ad.
 Potápka malá-6 ad.
 Morčák velký-24 ad.
 Hohol severní-23 ad.
 Čírka obecná-2M
 Kachnička mandarínská-1 ad.
 Kachna divoká-115 ad.
 Morčák malý-2 ad.
 Racek bělohavý/středomořský-8 ad.
 Kormorán velký-9 ad.
 Polák velký-1M
 Racek chechtavý-min. 30 ad.
 Lyska černá-11 ad.
 Potápka roháč-7 ad.

David Boura

Ostralka štíhlá. © Helena Tomšíková

Kormorán velký. © Helena Tomšíková

MONITORING KORMORÁNŮ VELKÝCH

Monitoring kormoránů velkých (*Phalacrocorax carbo*) na nocovištích během zimní sezóny 2020-2021 v úseku dolního Labe

Strážci přírody NP České Švýcarsko již přes deset let monitorují kormorány velké na nocovištích v úseku Dobkovi- ce, Děčín, státní hranice se SRN.

Jedná se o cca 30 km dlouhý úsek řeky Labe. Místa, kde kormoráni obsazují stromy pro nocování, se během let často mění zejména v důsledku odumírání stromů pod vlivem výkalů kormoránů. Mezi Dobkovicemi a Děčínem nocují kormoráni nejvíce v lokalitě Nebočadský luh, Křešice u loděnice a nově i naproti zimnímu přístavu v Děčíně. Mezi Děčínem a Hřenskem bývala nocoviště u ústí Suché Kamenice a podél cyklostezky v Prostředním Žlebu. Poslední 2 roky se kormoráni vyskytují zejména na lokalitě Studený potok a Dolní Žleb-U Křížku na protějším břehu. Druhým rokem se kormoráni vyskytují také na lokalitě Loubí-Podskalí tůň.

Během deseti let uhynulo mnoho jedinců stromů, které sloužily jako nocoviště. Kormoráni jsou nuceni hledat po jejich odumření nové lokality s vhodnými vzrostlými to- poly a vrbami.

Během zimní sezóny 2020/2021 bylo pravidelně každý měsíc od října do března prováděno sčítání M.Půlpánem a M.Rybářem.

Z tabulek je patrné, že nejvyšších počtů kormoránů na no- covištích bylo v listopadu-208 jedinců na lokalitě Nebo-

Pokračování na straně 16 >

Rybář sčítání DC-SRN

DATUM	Lokalita novoviště	Počet Ad.	Počet Juv.	Celkem počet
16. 10. 2020	Studený potok	83	21	104
13. 11. 2020	Studený potok	3	0	3
13. 11. 2020	Loubí Podskalí tůň	96	16	112
11. 12. 2020	Studený potok	34	11	45
15. 01. 2021	Studený potok	42	13	55
15. 01. 2021	Loubí Podskalí tůň	13	3	16
12. 02. 2021	Dolní Žleb zastávka (přes řeku)	4	0	4
12. 03. 2021	Dolní Žleb zastávka (přes řeku)	37	14	51
12. 03. 2021	Loubí Prostřední Žleb	10	0	10

Půlpán sčítání Dobkovi-DC

DATUM	Lokalita novoviště	Počet Ad.	Počet Juv.	Celkem počet
16. 10. 2020	Nebočadský luh	75	15	90
13. 11. 2020	Nebočadský luh	163	28	191
11. 12. 2020	Nebočadský luh	171	37	208
15. 01. 2021	Nebočadský luh	89	21	110
12. 02. 2021	Nebočadský luh			170
12. 03. 2021	Loděnice	62	19	81
12. 03. 2021	Nebočadský luh	47	9	56

> Pokračování ze strany 15

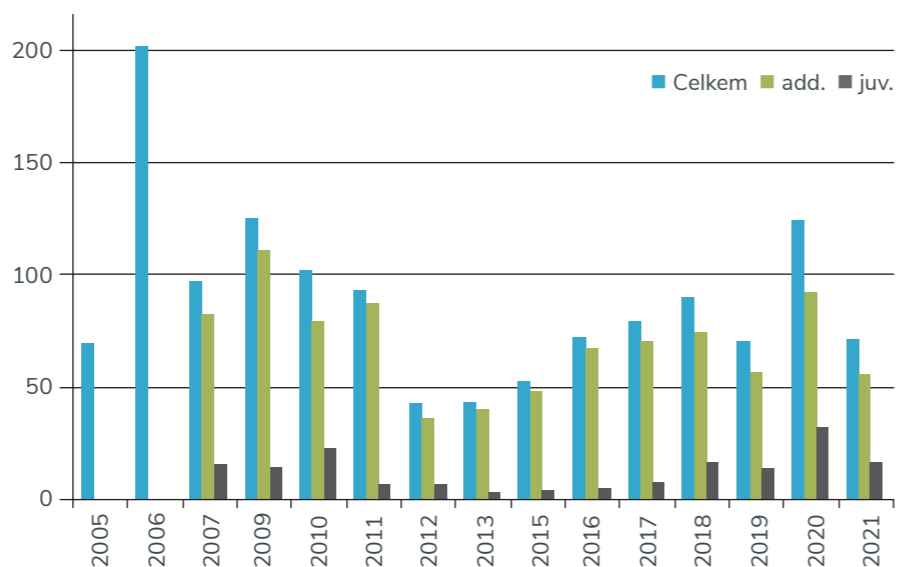
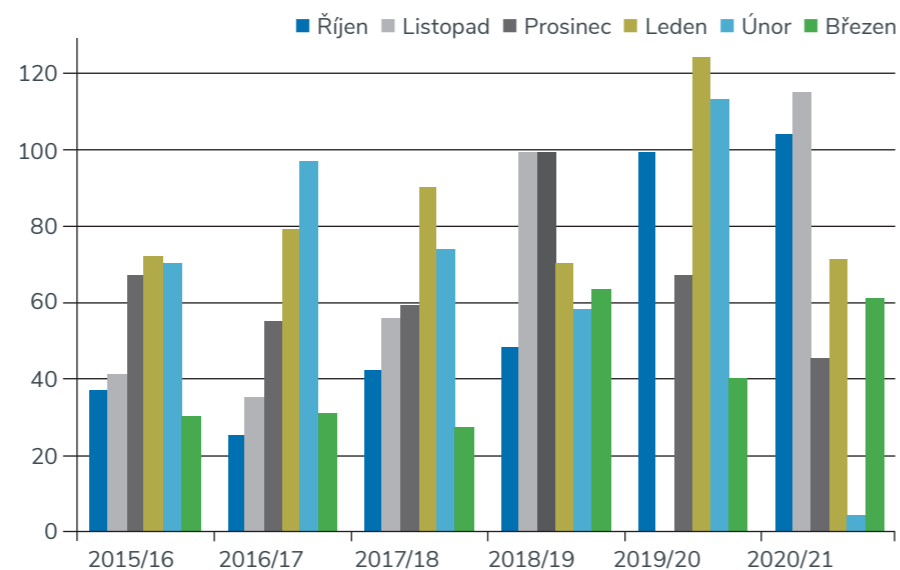
čadský luh a 115 jedinců na lokalitách Loubí-Podskalí a Studený potok. V minulých sezónách dosahovali kormoráni nejvyšší početnosti spíše v měsících leden a únor. Únorový termín sčítání byl ovlivněn zvýšenou hladinou řeky Labe a v dolním úseku Labe byli pouze 4 jedinci na všech nocovištích.

Nově se do monitoringu kormoránů zapojil další strážce přírody David Boura, který nejenom navázal na sčítání kormoránů, ale také zpracovává více než desetiletá data ze sčítání. Výsledkem analýzy dat je vidět např. vývoj početnosti během jednotlivých měsíců.

Graf č. 1 početnost kormoránů na nocovištích za období 2015/16 až 2020/21.

Graf č. 2 počet nocujících kormoránů velkých (Phalacrocorax carbo) na území CHKO Labské pískovce v lednovém termínu 2005 – 2021.

David Boura, Miroslav Půlpán,
Miroslav Rybář

PŘEHLED KROUŽKOVANÝCH PTÁKŮ ZA ROK 2021

Pavel Benda:

- čáp černý – 7 pull.
- břehule říční – 12 ad.
- chřástal polní – 1 ad. samec
- straka obecná – 2 juv.

Václav Šena:

- datel černý – 52 pull.
- holub doupňák – 17 pull.
- jestřáb lesní – 5 pull.
- krahujec obecný – 5 pull.
- krkavec velký – 13 pull.
- káně lesní – 15 pull. + 1 ad.

- lejsk černohlavý – 20 pull.
- luňák hnědý – 2 pull.
- luňák červený – 35 pull.
- moták pochop – 10 pull.
- orel mořský – 2 pull.
- poštolka obecná – 10 pull. + 6 ad.
- puštík obecný – 39 pull.
- rákosník obecný – 10 pull.
- rákosník velký – 4 pull.
- sokol stěhovavý – 7 pull.
- sýc rousný – 2 pull.
- vlaštovka obecná – 15 pull.
- výr velký – 6 pull.

- čáp bílý – 4 pull.
- čáp černý – 3 pull.
- řuhák obecný – 9 pull.

Celkem 22 druhů, 292 ks
(285 pull. + 7 ad.)

NÁRODNÍ
MUZEUM

Kroužkovací stanice Národního muzea,
Hornoměcholupská 34,
102 00 Praha 10 - Hostivař

email: krouzkovaci_stanice@nm.cz
telefon: +420 271 961 256

Děkujeme za ohlášení okroužkovaného ptáka. Níže najdete podrobnosti týkající se kroužkování a zpětného hlášení. Pokud je některý z uvedených údajů chybně uveden, dejte nám, prosím, vědět.

Kovový kroužek CZP CE577

Kroužkování

Druh: čáp bílý (Ciconia ciconia)
Pohlaví, věk: neznámé (U), mládě v prachovém peří (pull.)
Status: pullus
Datum, čas, přesnost: 27.6.2020,--:-- , přesně
Místo: Šluknov, Ústecký kraj, [CZ18], Česká republika
Poznámka k místu: komín
Souřadnice: 51,00335 14,46403 / 51°0'12,06"N 14°27'50,51"E
Přesnost souřadnic: přesně
Biometrika:
Kroužkovatel: Václav Šena (1091, vaclav.sena@seznam.cz)

Přidatné značení

Operace	Typ	Číslo	Barva
Nové kroužkování	Kovový kroužek	YY989	-

Zpětný odchyt

Druh: čáp bílý (Ciconia ciconia)
Pohlaví, věk: neznámé (U), -
Status: neznámý/nezaznamenaný
Datum, čas, přesnost: 17.8.2020,17:55:00, přesně
Místo: GŁOGÓWEK,, Opolskie, [PLOE], Poland
Poznámka k místu:
Souřadnice: 50,329549 17,915933 / 50°19'46,37"N 17°54'57,36"E
Přesnost souřadnic: přesně
Kondice: živý (kontrolován kroužkovatelem, volný) (8)
Okolnosti: kovový kroužek odečten bez chycení ptáka (28)
Biometrika:
Verifikace KS: NE
Nálezce: RC Gdansk

Vzdálenost: 255 km, Směr: 106 °, Uplynulý čas: 51 dní

ID: U6099218

Report vytvořen:
8.2.2021

> VYBRANÁ ZPĚTNÁ HLÁŠENÍ ZA ROK 2021

**Kroužkovací stanice Národního muzea,
Hornoměřolupská 34,
102 00 Praha 10 - Hostivař**

email: krouzkovaci_stanice@nm.cz
telefon: +420 271 961 256

Děkujeme za ohlášení okroužkovaného ptáka. Níže najdete podrobnosti týkající se kroužkování a zpětného hlášení. Pokud je některý z uvedených údajů chybně uveden, dejte nám, prosím, vědět.

Kovový kroužek CZP LA4314

Kroužkování

Druh: labuť velká (Cygnus olor)
Pohlaví, věk: neznámé (U), mládě v prachovém peří (pull.)
Status: pullus
Datum, čas, přesnost: 14.8.2020,--:-- , přesně
Místo: Huntířov (Stará Oleška), Ústecký kraj, [CZ18], Česká republika
Poznámka k místu: Olešský r.
Souřadnice: 50,79874 14,3427 / 50°47'55,46"N 14°20'33,72"E
Přesnost souřadnic: přesně
Biometrika:
Kroužkovatel: Daniela Jahoda (1215, annamaria.marieanna@gmail.com)

Zpětný odchyt

Druh: labuť velká (Cygnus olor)
Pohlaví, věk: neznámé (U), -
Status: neznámý/nezaznamenaný
Datum, čas, přesnost: 23.11.2020,--:-- , přesně
Místo: Credaro, Bergamo, [IA01], Italy
Poznámka k místu:
Souřadnice: 45,661807 9,938078 / 45°39'42,5"N 9°56'17,08"E
Přesnost souřadnic: přesně
Kondice: živý (kontrolován kroužkovatelem, volný) (8)
Okolnosti: chycen (20)
Biometrika:
Verifikace KS: NE
Nálezce: Milesi Stefano

Vzdálenost: 658 km, Směr: 211 °, Uplynulý čas: 100 dní

Ostatní hlášení o tomto ptáku

2020-09-27 | LA4314 | U | 1K | Olešský ryb., (Huntířov, Stará Oleška), Ústecký kraj | CZ18 | Czechia | 50.798972: 14.345462 | 0 km | M. Pólpán, pulpanmiroslav42.mp@gmail.com

ID: U6096129 Report vytvořen:
5.2.2021

**Kroužkovací stanice Národního muzea,
Hornoměřolupská 34,
102 00 Praha 10 - Hostivař**

email: krouzkovaci_stanice@nm.cz
telefon: +420 271 961 256

Děkujeme za ohlášení okroužkovaného ptáka. Níže najdete podrobnosti týkající se kroužkování a zpětného hlášení. Pokud je některý z uvedených údajů chybně uveden, dejte nám, prosím, vědět.

Kovový kroužek DEH EA154439**Kroužkování**

Druh: sokol stěhovavý (Falco peregrinus)
Pohlaví, věk: samice (F), mládě v prachovém peří (pull.)
Status: pullus
Datum, čas, přesnost: 13.5.2016,10:00:00, přesně
Místo: Meißen, Sachsen, [DESN], Germany
Poznámka k místu:
Souřadnice: 51,183333 13,466667 / 51°11'0"N 13°28'0"E
Přesnost souřadnic: v okruhu 5 km
Biometrika:
Kroužkovatel: HIDDENSEE VW, GER

Přidatné značení

Operace	Typ	Číslo	Barva
Nové kroužkování	Odečítací kroužek	20H	kovová

Zpětný odchyt

Druh: sokol stěhovavý (Falco peregrinus)
Pohlaví, věk: samice (F), starší než pullus(full grown)
Status: neznámý/nezaznamenaný
Datum, čas, přesnost: 27.2.2021,--:-- , přesně
Místo: Mikulášovice, Ústecký kraj, [CZ18], Česká republika
Poznámka k místu: pod el. vedením
Souřadnice: 50,953993 14,393935 / 50°57'14,38"N 14°23'38,17"E
Přesnost souřadnic: v okruhu 5 km
Kondice: čerstvě mrtev (méně než 1 týden) (2)
Okolnosti: zasažen elektrickým proudem (35)
Biometrika:
Verifikace KS: NE
Nálezce: Václav Šena (vaclav.sena@seznam.cz)

Přidatné značení

Operace	Typ	Číslo	Barva
Kroužek již přitomen	Odečítací kroužek	2 OH	bílá

Vzdálenost: 70 km, Směr: 111 °, Uplynulý čas: 1750 dní

Ostatní hlášení o tomto ptáku

2019-03-23 | EA154439 | U | +1K | null, (Staré Křečany, Brtnický), Ústecký kraj | CZ18 | Czechia | 50.920556: 14.399167 | 71 km | HIDDENSEE VW, GER
2019-05-27 | EA154439 | U | +1K | null, (Staré Křečany, Brtnický), Ústecký kraj | CZ18 | Czechia | 50.920556: 14.399167 | 71 km | HIDDENSEE VW, GER

ID: U6119842

Report vytvořen:
1.3.2021

HISTORICKY PRVNÍ DOLOŽENÉ HNÍZDĚNÍ LABUTÍ VELKÝCH NA ZÁMECKÉM RYBNÍCE V DĚČÍNĚ

Labuť velká (*Cygnus olor*)

Velkou radost nám v letošním roce 2021 udělaly labuť na Zámeckém rybníku v Děčíně. Po letech marného čekání jsme se konečně dočkali. Došlo k historicky prvnímu zahníždění na Zámeckém rybníku! Na stranu druhou to přineslo i velké starosti a také smutek, neboť ne všechno proběhlo podle našich představ. Jen stěžít si lze představit, jaké úsilí a nasazení bylo nutno vynaložit, aby labuť zdárně vyhníždily a vyvedly alespoň část mladých.

Když jsem jednoho dne jako každý den přišla k rybníku, nevěřila jsem vlastním očím, labuť si staví hnízdo! Využily mělčinu na pravé straně rybníka kousek od břehu. Velkou radost však vystřídal smutek a zlost. Je neuvěřitelné, že část návštěvníků měla tu nutkavou potřebu házet klacky a kameny na hnízdicí labuť. Bohužel to byly často děti za doprovodu rodičů, kteří jen nečinně přihlíželi, jak se jejich ratolesti „baví“. Další skupinou byli „pejskaři“, kteří nechali své mazlíčky, aby na labuť útočili, nechali je plavat k hnízdu, a ještě to brali jako milé povyražení svých psů. Bylo tedy nutno, co nejrychleji zasáhnout. Požádala jsem městskou policii, aby alespoň na přilehlém břehu k hnízdu provizorně natáhla pásku se zákazem vstupu (byla sobota) a hned v pondělí jsem požádala paní Gregorovou z Magistrátu města Děčína o spolupráci a pomoc. Ta velmi rychle zareagovala a nechala nainstalovat na břehu u hnízda ochranný plot. To velmi pomohlo. Pomohlo to také regulovat množství fotografů, z nichž někteří neváhali labutím vlézt prakticky přímo do hnízda, jen aby měli hezkou fotku... Zklidnil se i labuť samec, který byl již velmi vyčerpaný ochranou hnízda se sedící samicí. Jakému stresu musel čelit, to si ani neumíme představit. Bohužel další skupinou, která se velmi nevhodně k labutím chovala, byla i část zde lovcích rybářů, z nichž někteří cí-

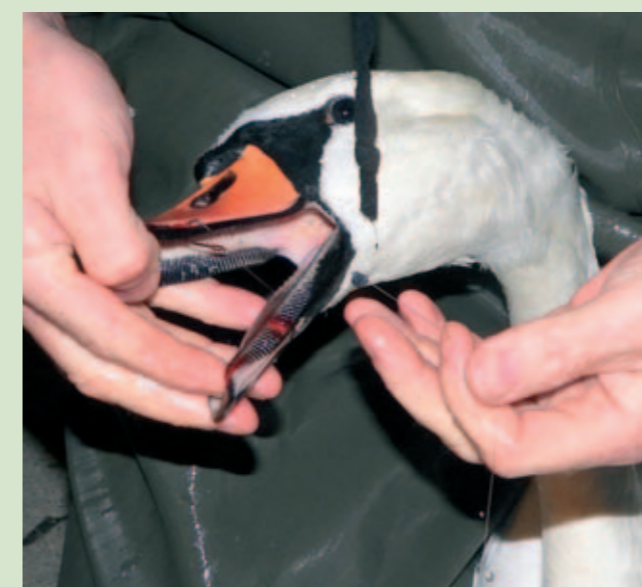
leně nahazovali vlasce a háčky na labuť a každý „povedený“ zásah hlasitě radostně komentovali. Ano, a povedlo se. Došlo ke zranění labuť samce, které si vyžádalo jeho odchyt a ošetření. Naštěstí to nemělo vážnější následky pro probíhající hnízdění. Další peripetie však následovaly. Labuť rodinka se rozrostla o 5 mláďat. Hurá! Nicméně rodiče začali vodit mláďata přes nepřehlednou silnici na pastvu. To si opět vyžádalo rychlý zásah. Bylo nutno, co nejrychleji, nainstalovat speciální dopravní značku, která by řidiče upozorňovala na nebezpečí střetu s labuť rodinkou. To se opět za pomoci paní Kudrnáčové z Odboru dopravy děčínského magistrátu povedlo. Smutné bylo, že opět někteří rybáři nenechali vylézt rodinku na břeh a podběráky je shazovali zpět do vody. Bohužel se po několika dnech ukázalo, že i přes dopravní značku, se nepodařilo zabránit střetu jednoho z mláďat s autem. Mláďe bylo nutno odvézt do záchrané stanice, kde bylo ošetřeno a po delší rekonvalescenci vypuštěno na Labe, neboť ho nebylo možné již znovu připojit k rodině. Zbylá mláďata rostla jako z vody, i když z vody to nebylo a dalo velké úsilí většinu návštěvníků přimět k tomu, aby labuť krmili tím správným krmivem. Musím konstatovat, že většina Děčičanů to akceptovala, a tak labuť, ale i ostatní vodní ptáci, jsou v současnosti krmeni

správně. Pomohly tomu i informační tabule, které byly ve spolupráci s orgány ochrany přírody a magistrátem po obvodu rybníka nainstalovány. Málokdo si uvědomuje, kolik vodních ptáků uhynie v důsledku nesprávného krmení! Bohužel pro labuť rodinku další pohroma přišla. Jedno z mláďat uhynulo po zranění rybářským háčkem. V zimě se na Zámeckém rybníku objevila rodinka labutí z Českolipska, která byla velmi agresivní a „naši“ rodinku vyhnala. Tu bylo nutno odchytit a přenést ji na Labe.

Závěrem musím konstatovat, že hnízdění labutí mi udělalo velkou radost! Tento pocit však kalí to, že v našem okolí je velká skupina lidí, které je tak bezohledná a prezírává. Musím říci, že v tomto příspěvku je jen část toho, co se na rybníce odehrávalo. Vydalo by to určitě na knihu... Mne osobně to stálo velké množství času a nervů, ale stálo to za to! Aktuálně, díky označení labuť kroužky, víme, že tři mláďata jsou nyní na Labi až v Ústí nad Labem a rodičovský pár s jedním mláďetem je v Děčíně na Zámeckém rybníce.

V této souvislosti bych chtěla poděkovat paní Gregorové, paní Kudrnáčové a paní Moučkové z Magistrátu města Děčína, manželům Jahodovým z České Lípy, kteří se specializují na ochranu labutí a nezištně zajišťovali veškeré odchyty, kterých nebylo málo... Díky nim jsou naše labuť také okroužkovány, abychom mohli sledovat jejich další životní pouť. Dále panu Tošovskému ze záchrané stanice Falco a také kolegům ze Správy Národního parku České Švýcarsko.

Helena Tomšíková

Labuť velká. © Helena Tomšíková

AKUSTICKÝ MONITORING NA VELKÉM RYBNÍKU A RYBNÍKU SVĚTLÍK V ROCE 2020 ODHALIL I CHŘÁSTALA KROPENATÉHO

Obr. 1: Sledované území a poloha jednotlivých nahrávacích bodů

Chřástal kropenatý (Porzana porzana)

Velký rybník a rybník Světlík jsou přírodní rezervace na Kránskolipsku a poměrně rozsáhlé vodní plochy se zachovalým litorálním porostem přecházejícím do zamokřených luk. Mimo jiné jsou i významnou migrační zastávkou pro řadu druhů vodních ptáků. Ještě v sedmdesátých letech minulého století hnízdili na Velkém rybníku v dnešní době tak vzácné druhy jako čírka modrá, bukač velký nebo potápka červenokrká (Vondráček 1989). V současnosti jsou obě lokality významným hnízdištěm jeřába popelavého.

V roce 2020 byl proveden akustický monitoring za pomoci automatických nahrávačů v obou při sobě ležících přírodních rezervacích. Monitoring pomocí diktafonů je skvělým nástrojem

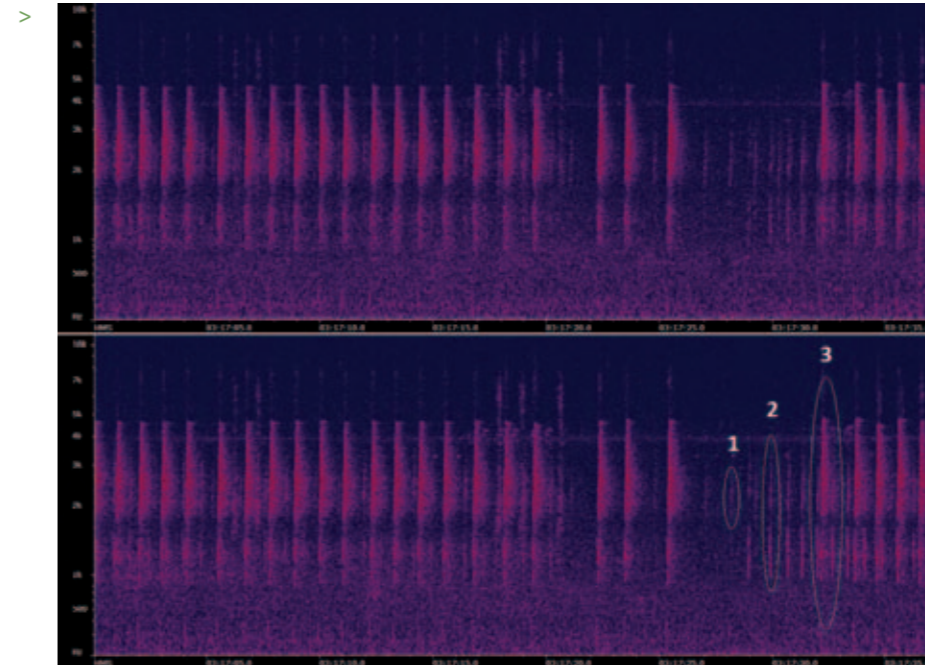
k zjištění ptáků s noční nebo soumráchnou aktivitou, jako jsou sovy, cvrčilký nebo chřástal, a to bez zásahu do etologie druhu použitím hlasové provokace. Pro bližší info k metodice pro případné zájemce lze doporučit stránky České společnosti ornitologické věnované této problematice (<https://www.birdlife.cz/co-delame/vyzkum-a-ochrana-ptaku/vyzkum-ptaku/akusticky-monitoring/>).

Samotné mapování proběhlo na čtyřech nahrávacích bodech, z toho tři ležely v PR Velký rybník a jedna v PR Světlík (viz obr. 1), ve třech termínech – 18./19. 3., 23./24. 4. a 15./16. 6. Během monitoringu bylo na zvukové záznamníky nahráno a následně identifikováno 52 druhů ptáků. Z významných druhů vázaných na mokřadní biotopy to byl jeřáb popelavý (3–4 páry), bekasina otavní (několik tokajících párů), čejka chocholáta (dva

páry tokaly v březnu, v dubnu již nezaznamenaná), bramborníček hnědý (vyšší jednotky párů), linduška luční (vyšší jednotky párů), strnad luční (min. dva samci), slavík modráček (jeden samec), moudivláček luční, chřástal polní (jeden samec) a chřástal vodní (min. sedm párů, spíše více). Z lesních druhů byl zaznamenán holub douphák (jeden samec), puštek obecný (dvě teritoria) nebo lejsek černohlavý (jeden samec).

Kromě výše zmíněných druhů by na obou rybnících zjištěn chřástal kropenatý. Jedná se o první zdokumentované zastižení druhu v rámci lokalit a pravděpodobně také v rámci Ptačí oblasti Labské pískovce. Jeho výskyt byl potvrzen jak na Velkém rybníku, tak na rybníku Světlík. V noci z 23. 4. na 24. 4. byl chřástal kropenatý zaznamenaný na všech třech nahrávacích bodech v PR Velký Rybník. Ze 2. a 3. bodu byli nahráni shodně dva samci a na bodu č. 1 byli nad ránem zastiženi až tři samci najednou (viz obr. 2). Celková početnost byla po zpracování nahrávek vyhodnocena na pět volajících samců. Další volající samec byl zaznamenán v noci z 15. na 16. 6. na rybníku Světlík, ozýval se sporadicky během celé noci.

Období nejvyšší hlasové aktivity chřástala kropenatého meziročně značně kolísá. Fox et al. 2014 zjistili v Dánsku za období let 1960–2013 dva hlavní vrcholy – od poloviny dubna do poloviny května a pak od konce června do konce července, přičemž se zdá, že stejně jako u křepelky polní je druhý vrchol alespoň z části způsoben nově přilétlými ptáky.

Obr. 2: Spektrogram se záznamem tří volajících samců chřástala kropenatého na bodu č. 1.

V našich podmínkách mohou spadat nálezková data volajících samců z poloviny dubna k protahujícím ptákům. Vzhledem k datumu záznamu na Velkém rybníku, které ještě spadají do konce období migrace druhu, je tedy možné, že se jednalo o protahující jedince. Bohužel k další kontrole na lokalitě došlo až v polovině června, kdy chřástal kropenatý nebyl zaznamenán. Záznam jednoho volajícího

samce z PR Světlík z 15. 6. nasvědčuje o možném hnízdění druhu na lokalitě.

V ČR se jedná o pravidelně, ale jen místně hnízdící druh s početností 60–100, respektive 40–80 „párů“ (Hora et al. 2018, resp. Šťastný et al. 2021). Vyskytuje se jak v nížinách, tak v podhůřích – v Čechách např. na rozlitiích v. n. Lipno (730 m n.m.), kde bylo 29. 5. 2020 za-

Chřástal kropenatý. © wikimedia.org

znamenáno dokonce nejméně 10 volajících samců (Pykal, Bodnár, avif.birds.cz). Chřástal kropenatý je druhem trvale zaplavených mokřadních biotopů, u nás nejčastěji ostřicových luk a je velmi citlivý na kolísání hladiny vody během hnízdění. V případě snížení hladiny vody pod kritickou úroveň snůšku automaticky opouští. Při opětovném zaplavení lokality je schopný se vrátit a zahnízdit ještě i v červenci. Nutnost vhodné výšky hladiny na zaplavených lokalitách dokládají i data z ČR, konkrétně z Bohdanečského rybníka, ptačí oblasti, v které je předmětem ochrany (Růžička 2020). Gilbert (2002), uvádí výšku vodního sloupce v místech, z kterých se chřástal kropenatý ozývá, 4,5–17,3 cm a prakticky shodný sloupec (10–15 cm) uvádí z Bohdanečského rybníka i Růžička.

Obě zájmové lokality disponují alespoň v některých letech vhodnými podmínkami k hnízdění chřástala kropenatého. Tento zajímavý a tajemný druh si tak v budoucnu jistě zaslouží na obou lokalitách zvýšenou pozornost.

Ivan Mikuláš

Literatura:

Fox A. D., Kjeldsen J. P., Desholm M., Rasmussen P. A. F., Balsby T. J. S., Heldbjerg H. 2014. Within and between year phenology of calling Spotted Crakes *Porzana porzana* in Denmark. *Wildfowl* 64: 102–115.

Gilbert G. 2002. The status and habitat of Spotted Crakes *Porzana porzana* in Britain in 1999. *Bird Study* 49: 79–86.

Hora J., Kučera Z., Němec M., Vojtěchovská E. (eds). 2018. Monitoring druhů přílohy I směrnice o ptácích a ptačích oblastí v letech 2011–2013. *Příroda* 38, Praha.

Růžička M. 2020. Změny v druhovém zastoupení a početnosti vybraných ptačích skupin v letech 2010–2020 v NPR Bohdanečský rybník. *Panurus* 29: 1–16.

Šťastný K., Bejček V., Mikuláš I., Telenský T. 2021. Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice 2014–2017. *Aventinum*, Praha.

Vondráček J. 1989. Významný mokřad Velký rybník u Rybníště. Deponováno AOPK ČR.

PRVNÍ PROKÁZANÉ HNÍZDĚNÍ HUSY LABUTÍ V ČESKÉ REPUBLICE

Husa labutí. © Helena Tomšíková, Pavel Benda

Husa labutí (*Anser cygnoides*).

Dne 27. 6. 2021 jsem při kroužkování břehulí říčních v Horním Žlebu (Děčín) zaslechl od Labe husí kejhání. Dalekohledem jsem propátral vodní hladinu a v dále uviděl husu s mladými. Ta však byla na protilehlém pravém břehu. Naštěstí i s mladými začala přelouvat Labe směrem ke mně. Trochu jsem doufal, že by to mohla být husa velká, neboť tento druh se v posledních letech šíří a pravidelně již hnízdí na Ústecku. Každým rokem tedy čekáme, že by mohla zahnízdit i v naší zájmové oblasti. Teprve když se husa přiblížila, bylo možné ji přesně určit. Jednalo se o dospělou husu labutí se čtyřmi nezletilými mláďaty. Mobilem jsem pořídil dokumentační fotografie.

Jedná se asijský druh, který je v Evropě chován, a postupně znovu zdivočel. Je zajímavé, že se nejednalo o domestikovanou formu, která se od „divoké“ formy svým vzezřením poněkud liší. V této souvislosti je zajímavé, že jedna domestikovaná husa labutí (samec) se pravidelně zdržuje ve společnosti hus pomoňanských – opět domestikované plemeno hus, které vizuálně vypadají jako husy divoké, jen mají vlivem domestikace výrazné ukládání tuku, zejména je to viditelné pod ocasem. Toto hejnkó se zdržuje v oblasti Hřenska při ústí řeky Kamenice do Labe (vzdálenost od Děčína cca 10 km) a čítá celkem šest hus. Husy se

sem dostaly z kempu v Srbské Kamenici, kde byly chovány, a postupně spluly po řece Kamenici až do Hřenska. Zde se víceméně pravidelně zdržují po celý rok. Toto smíšené hejnkó domestikovaných hus se velmi intenzivně hlasově projevuje. Jelikož jsou husy velmi společenské, tyto „domácí“ husy k sobě přilákaly i divoké husy velké (*Anser anser*), kdy např. 15. 4. 2021 jsem jich napočítal minimálně pět. Bylo zajímavé a velmi neobvyklé sledovat divoké husy, jak posedávají na střechách domů a na skalách v okolí řeky Kamenice a kejháním komunikují s „domácími“ husami. Stejná situace byla i v roce 2020. Možná by to mohlo vysvětlit i zahnízdění hus velkých v Saském Švýcarsku v článku U. Augsta v tomto zpravodaji a jejich původ v souvislosti s reintrodukcí v Sasku. Husa labutí byla opakovaně zaznamenána v době zimování (zima 2021/22) na Labi v Děčíně (viz foto H. Tomšíkové), na Ploučnici (2 ex.) a ve Hřensku (zde se jednalo jednoznačně o domestikovanou formu).

Původní hnízdní areál husy labutí je na Dálném východě. Nepůvodní populace se vyskytují v západní Evropě (Holandsko, Belgie, Spolková republika Německo). K nám nejbližší hnízdí ve Spolkové republice Německo, a to od roku 1967, kdy bylo poprvé doloženo hnízdění ve volnosti (Bauer & Woog, 2008). Dle těchto autorů je pravidelné hnízdění

ve volné přírodě zaznamenáváno od roku 1992 s velikostí hnízdní populace 15–20 párů. Dle Nehringa et al. (2015) jsou hnízdiště od roku 2005 v jižní a jihozápadní části Spolkové republiky Německo. Velikost hnízdní populace (15–20 párů) byla redukována na 5–10 párů. Tento druh se může křížit s naší původní husou velkou. Čistě husy labutí se vyskytují poměrně zřídka. Jedinci fenotypicky odpovídající husám labutím mohou vznikat i zpětným křížením. Přesná determinace v mnoha případech není úplně možná. Hnízdní populace, které jsou zpočátku nestabilní, jsou doplňovány jedinci z chovů.

V rámci svých ornitologických vycházek věnujte, prosím, pozornost tomuto druhu.

Pavel Benda

Literatura:

Bauer H.-G. & Woog F. (2008): *Nichtheimische Vogelarten (Neozoen) in Deutschland, Teil I: Auftreten, Bestände und Status*. Vogelwarte 46: 157–194.

Nehring S., Rabitsch W., Kowarik I. & Essl F. (2015): *Naturschutzfachliche Invasivitätsbewertungen für in Deutschland wild lebende gebietsfremde Wirbeltiere*. BfN-Skripten, 409. Bundesamt für Naturschutz: 72–73.

Hnízdící husa velká vedle vrcholové knížky na věži Postakegel, 27. května 2021. © M. Jäger

HUSY VELKÉ NA SKALNÍCH HNÍZDECH V LABSKÝCH PÍSKOVČÍCH

Husa velká (*Anser anser*).

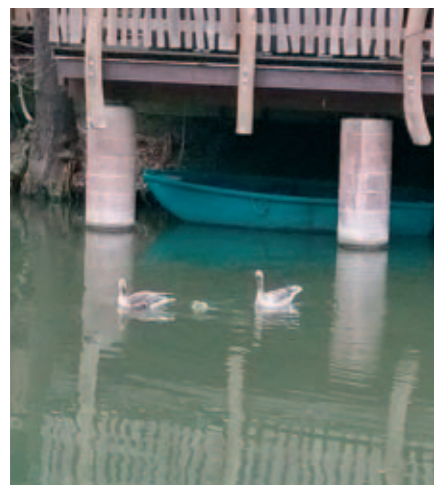
Pohled na husy velké je, zejména na Labi v okolí Pirny, již několik desetiletí běžný. V letech 1974 až 1977 byly husy velké introdukovány na rybnících v oblasti Moritzburku, severně od Drážďan. Do hnízd labutí velkých byla přidávána husí vejce, která se líhla společně s labutěmi. Pro-

tože se labutě nechaly krmit lidmi, přijaly toto chování i husy velké. Vznikla tak zpola krotká populace, která se na Labi rozšířila oběma směry. V posledních letech lze husy velké pozorovat v jižním směru až za státní hranici, a to nikoli jen v zimě, jak tomu bylo v počátcích. V roce 2021 byla pozorována první

hnízdění ve skalních partiích předního Saského Švýcarska. V jarním období byly pozorovány husí páry, létající do údolí Amselgrund a mizející z dohledu u skalních útvarů Große und Kleine Gans (Velká a Malá Husa). Na konci dubna pak byly viděny dvě rodiny vycházející od skal, směřující se svými mláďaty k přehrazenému úseku potoka Amselgrundbach.

Na konci května jsme obdrželi zprávu o hnízdění huse velké na vrcholu skalní věže Postakegel, okamžité ověření informací potvrdilo. Skála, která je současně lezeckým objektem, má podobu věže před někdejšími kamenolomem u obce Posta, jižně od Pirny. Osud této snůšky není znám, samo hnízdění je však pozoruhodné. Využívání stromových hnízd jiných velkých ptačích druhů či hnízd čápů bílých husami velkými je známé, o skalních hnízdech jsem však dosud neslyšel.

Ulrich Augst

Malá rodina hus velkých v dolní části údolí Amselgrund, 23. 4. 2021. © M. Leuschke

Lezecký objekt, cca 18 metrů vysoká skalní věž Postakegel. © M. Jäger

Husice liščí (*Tadorna tadorna*), PR Velký rybník © Lukáš Bartoň

HUSICE LIŠČÍ V PŘÍRODNÍ REZERVACI VELKÝ RYBNÍK

V úterý 30.3.2021 jsem se vydal společně se svým kamarádem Romanem Vácou na malou fotografickou expedici do mokřadů v okolí PR Světlík a PR Velký rybník. Naším primárním cílem byli skokani ostronosí (*Rana arvalis*), jimž v té době začínalo období rozmnožování, avšak byť jsme cílili hlavně na obojživelníky, rovněž jsme doufali i v nějaké ptactvo, které se v daném biotopu vyskytuje.

Nejprve jsme zavítali do PR Světlík. Zde jsme potkali krásnou zmiji obecnou (*Vipera berus*) hřející se na suché trávě při břehu rybníka, z obojživelníků jsme pozorovali pouze "obyčejné" skokany hnědé (*Rana temporaria*). Nejvíce zde bylo však ptactva – strakapoudi prostřední (*Dendrocytes medius*), konipasí bílí (*Motacilla alba*), jež si zrovna stavějí

hnízdo na informační vitríně pod krovem drobného stavení, dále zde byla husice egyptská (*Alopochen aegyptiaca*), tokající potápky roháč (*Podiceps cristatus*), pár kachen divokých (*Anas platyrhynchos*), hejno asi pěti kusů volavek bílých (*Ardea alba*) a čtveřice jeřábů popelavých (*Grus grus*). Bylo se rozhodně na co dívat. Jelikož jsme ale pořád toužili po modře zbarvených skokanech, vydali jsme se na druhou lokalitu, kterou jsme měli na programu dne – PR Velký rybník. To jsem ještě netušil, jaké překvapení nás zde čeká.

Když jsme autem dojeli na parkoviště v jižní části lokality na kraji místní části Ladečka, vydali jsme se rovnou směrem k mokřadům v západní polovině rybníka. Z počátku se zdálo, že moc úspěšný nebudeme a moc zvířat nenafotíme. Potkali

jsem jen samce a samici poláka chocho-lačky (*Aythya fuligula*), pár kachen divokých, a to bylo na dlouhou dobu vše. Při prodírání se vodou a bahnem mezi bulvy naše oko zaujali akorát lovcí vodní (*Dolomedes fimbriatus*), po žábách nebylo vidu ani slechu. Když jsme byli ani ne v čtvrtině naší trasy po západní polovině rezervace, narazili jsme na dvojici bělavé zbarvených jakýchsi kachen/hus s černou hlavou. Sám jsem si nebyl jist, na co koukám. Zvíře jsem na Děčínku nikdy nepotkal, a tak spoušť mého fotoaparátu horlivě cvakala, abych měl dostatek fotografií vhodných pro následnou determinaci. Nesmírně jsem se těšil, až zjistím, co jsem to vyfotil.

Pokračovali jsme ještě kousek dál v cestě, při které jsme narazili na 4 bekasiny otavní (*Gallinago gallinago*), 7 volavek

> bílých, 2 jeřáby popelavé a jednoho orla mořského (*Haliaeetus albicilla*). Při zpáteční cestě po téže trase jsme na stejném místě opět narazili na záhadnou dvojici bělavých ptáků a na závěr na jednoho luňáka červeného (*Milvus milvus*). Tím naše expedice byla u konce a jeli jsme domů plní skvělých zážitků z přírody.

Když jsem dorazil domů, první co jsem udělal, bylo určení záhadného ptáka. Po prohlédnutí několika atlasů jsem zvíře určil jako husici liščí (*Tadorna tadorna*). S úlovkem jsem se okamžitě pochlubil kamarádovi Jirkovi Rubešovi, který mi řekl, že se jedná o super pozorování. To mě potěšilo. Informaci o husici liščí jsem pak předal panu Pavlovi Bendovi, který mě spravil o tom, že tento druh v oblasti ještě nikdo neviděl...

Něco málo o husici liščí

Vzhledově se husice liščí nedá zaměnit s jiným druhem kachnovitého ptáka. Její zavalité tělo má na délku přibližně 60 cm, rozpětí křídel činí něco kolem 100 cm. Jak samec, tak i samice jsou shodně zbarvení – zobák je zbarven výrazně červeně. U samce nalezneme při jeho bázi nápadný hrbol, který se v době rozmnožování ještě víc zvětšuje (Sauer 1996, s.104). Hlava, horní polovina krku a letky jsou zbarveny černavě až tmavě zeleně s kovový leskem. Stejně zbarvený je i pruh táhnoucí se od břicha směrem ke končetinám. Většina těla je pak zbarvena bíle. Na hrudi se táhne kaštanově hnědý límec. Nohy jsou zbarveny růžově.

Husice liščí obývá zejména brakické vody s písčitými či blátivými mělčinami. Asijské populace rovněž obývají sladkovodní řeky nebo bažiny, další populace využívají při migraci i sladkovodní stanoviště (ICUN Red List, 2021).

Těžištěm výskytu je asijský kontinent, kde druh vytváří četné populace. V Evropě se vyskytuje hojně na Ukrajině, při pobřeží zemí Severního moře, dále pak např. na Britských ostrovech či na Islandu (podrobněji viz mapa výskytu). V centrální části Evropy se tento druh plošně nevyskytuje.

Potrava husice liščí je tvořena zejména vodními bezobratlými, jako jsou např. různé měkkýši, červi, korýši atp. Žijící v litorálu. Nepohrdne ani mořskými řasami a vhodnými halofytními druhy rostlin (ICUN Red List, 2021).

K hnízdění husice využívá králičí nory, které obývá společně s králíky, či dutiny stromů ve výšce cca 8 m. Obsazuje i budky (ICUN Red List, 2021). Samice klade 8 až 13 vajec, mláďata se líhnou po přibližně 30 dnech inkubace v polovině května (Sauer 1996, s.104). Dle ICUN (ICUN Red List 2021) čítá světová populace 415 000-500 000 dospělých jedinců. Evropu obývá 50 800-68 900 párů. Celkový trend je u tohoto druhu vzestupný a není tak potřeba jeho ochrany. Proto je veden jako druh málo dotčený (LC).

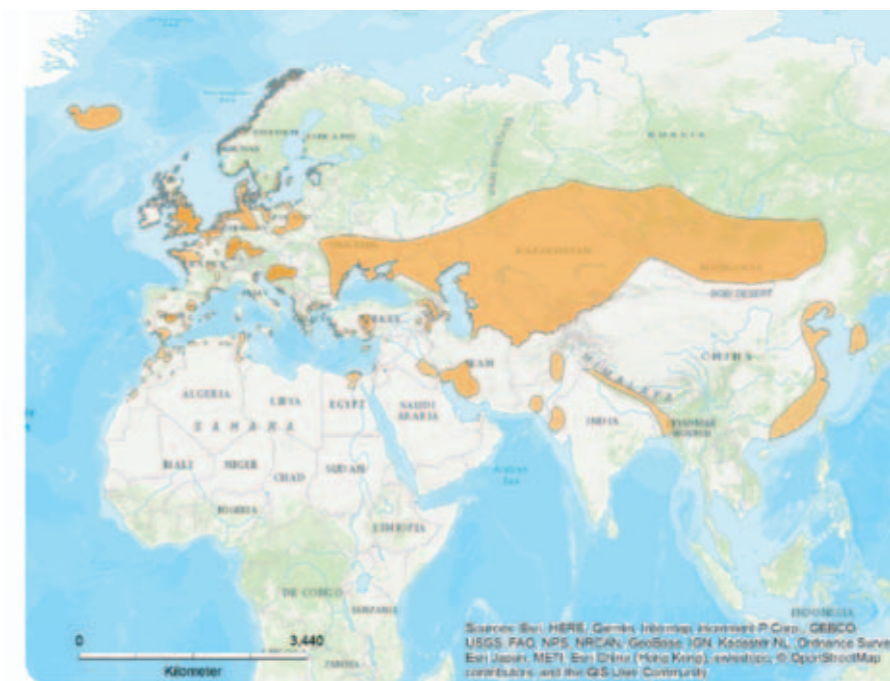
V České republice se husice liščí vyskytuje ojediněle. Pravidelné hnízdění druhu na území našeho státu je datováno od poloviny 90. let (Českobudějovicko), od roku 2006 ještě pravidelně hnízdí na jihu Moravy. Počet hnízdících párů je u nás odhado-

ván aktuálně odhadován na 13–20. Jelikož se u nás vyskytuje tak málo hnízdících jedinců, je husice liščí vedena v Červeném seznamu ohrožených druhů ČR jako kriticky ohrožená (CR) (Příroda 2017, s. 113).

Lukáš Bartoň

Literatura:

1. BirdLife International. 2019. *Tadorna tadorna* [online]. The IUCN Red List of Threatened Species 2019: e.T22680024A154560262. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.2305/IUCN.UK.2019-3.RLTS.T22680024A154560262.en>
2. IUCN Red List. *Common Shelduck* [online]. 2021 [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: <https://www.iucnredlist.org/species/22680024/154560262>
3. Příroda. Číslo 34. 2017. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, [2009]-. ISBN 978-80-88076-46-9. ISSN 1211-3603.
4. SAUER, Frieder. 1996. *Vodní ptáci. Ilustroval Fritz WENDLER*. Praha: Ikar. Průvodce přírodou (Ikar). ISBN 80-85944-62-6.

Range
 Extant (breeding)
 Extant (non-breeding)
 Extant (resident)

Compiled by:
 BirdLife International and Handbook of the Birds of the World (2019)

Mapa výskytu (Bridlife International, 2019)

HNÍZDĚNÍ HUSIC NILSKÝCH U STARÝCH KŘEČAN

Když jsem 26. července jel kolem rybníka ve Starých Křečanech, všiml jsem si vodních ptáků na hladině. Zastavil jsem a šel jsem se na ně podívat. K mému překvapení se jednalo o husice nilské se šesti mláďaty. Pořídil jsem několik snímků jako důkaz. Za týden jsem opět zajel k rybníku. Mláďata se pásala na břehu pod dozorem rodičů, jedno však chybělo. Dne 10. srpna jsem je opět zastihl na břehu už značně povyroslé. Jeden z rodičů náhle vzletl na blízkou popelnicu odkud měl lepší výhled na hladinu rybníka. Na rybníce byly březňáčky, zdržovaly se však v pobřežní vegetaci. Jakmile vypluly na volnou hladinu, husice okamžitě vzletly a zahnal je zpět. Přítomný rybář mi řekl, že zde jsou již třetí rok a letos poprvé zahnízdily. Občas jsem se k rybníku vracel a většinou jsem je zastihl pasoucí se na břehu nebo při odpočinku. Někdy přeplávaly rybník na protější břeh, kde se opět pásly. Nikdy jsem je neviděl zkoušet létat. Nebyly nijak plaché, dalo se k nim přiblížit na několik metrů. V týdnu rybáři postavili na březích dřevěné lavice, které se husicím náramně hodily jako pozorovatelný. 26. září jsem husice opět zastihl na břehu. Náhle v 17 hodin rodiče odlétli přes rybník pryč. Po čtvrt hodině náhle vypluly z vegetace asi ve vzdálenosti 1,5 m od mladých husic 2 páry březňáček. Mladé husice sklouzly do vody a plavaly v klidu blízko březňáček. V 18:30 hodin ještě rodiče zpátky nebyly. Další dny se

Husice nilská (*Alopochen aegyptiaca*). © Gerd Ritschel

totéž opakovalo. 2. října již husice na rybníce nebyly. Neznám situaci ohledně predátorů v jejich domovině, těžko tedy mohu posoudit důvod jejich agresivního chování, když jsou mláďata ještě malá. Jsem

zvědav, jak se budou chovat mladé husice, pokud se na přes rok vrátí. Loni byla 1 dospělá husice nilská na Zámeckém rybníce v Lipové a chovala se naprosto klidně.

Gerd Ritschel

POČTY VRABCŮ NA STARÉM MĚSTĚ

O letošním sčítání

Tak jako loni, tak v letošním roce jsme pokračovali ve sčítání vrabců v Děčíně na Starém Městě. Vzhledem k omezením, vyhlášeným v souvislosti s koronavirem, nebylo možno zapojit žáky ze ZŠ Děčín III, ve které působím jako učitel. Proto jsem poprosil o pomoc studenty děčínského gymnázia, se kterými se osobně znám –

Magdalénu Linkovou a Martina Kidavera, kteří byli tak hodní a mé žádosti vyhověli. Sčítání probíhalo stejně jako v minulých letech na předem vymezené ploše. Letos jsme zaznamenali 199 vrabců domácích (*Passer domesticus*). Vrabci polní (*Passer montanus*) tradičně našim očím unikají, tudíž jsme v den sčítání žádného nezaznamenali. Za pět let sčítání vrabců

byly zaznamenány v lokalitě různé počty těchto ptáků s většími či menšími propady v početnosti (viz graf). O možných důvodech těchto propadů bylo pojednááno v článku v loňském ročníku tohoto časopisu.

Výsledky sčítání byly jako vždy zaneseny na webu mapy.cz čistě pro mé potřeby

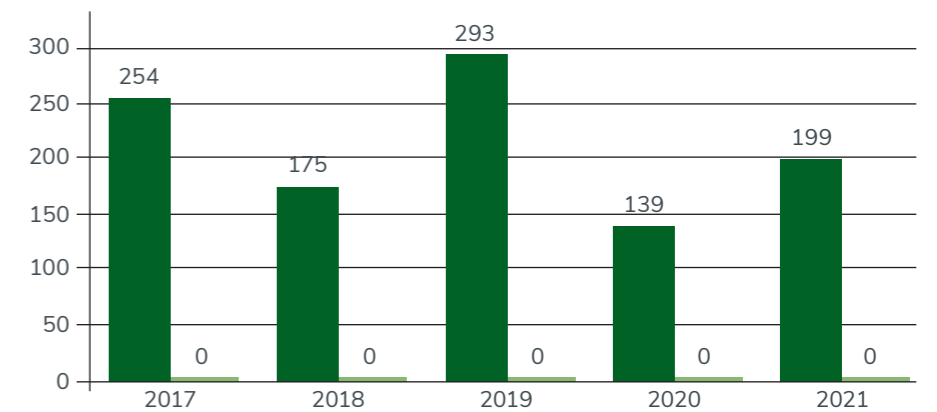
>

a potřeby mých žáků (pro zájemce k nahlednutí zde: <https://mapy.cz/s/cebajahu-pa>). Dále pak byla data zanesena na stránce eBird.org.

Doufám, že příští rok u bude možno do sčítání zapojit opět mé žáky a motivovat je

■ Počet vrabců domácích (*passer domesticus*)
■ Počet vrabců polních (*passer montanus*)

Počty vrabců v letech 2017-2021

touto jednoduchou aktivitou k zájmu nejenom o ptáky, ale i o přírodu jako takovou.

Vrabci mají vlastní den

Indická nezisková organizace Nature Forever Society stanovila v roce 2010 20. března jako „Světový den vrabců“. Zmíně-

ná organizace se soustředí na domácí (indické) druhy ptáků a na zapojení obyvatel do ochrannářských aktivit zejména v městské krajině. Více se lze dozvědět na webových stránkách <https://www.natureforever.org/> a <http://www.worldsparrowday.org/>.

Lukáš Bartoň

HAVRANI POLNÍ V RUMBURKU V ROCE 2021

Havrani polní (*Corvus frugilegus*) se na hnízdištích začali objevovat, stejně jako předchozí rok, již v lednu. Od konce února již navštěvovali hnízdní stromy každý den, vždy ráno tak na hodinku a pak odletěli za potravou. Viděl jsem je na polích v blízkém i vzdáleném okolí města. Zatím je pro mne záhadou kde spí. Několikrát jsem v podvečer viděl letět velké hejno východním směrem do Německa, možná ještě stále vazba na mateřskou kolonii v Žitavě.

V březnu začal tok a při něm vydávali staří havrani milostné zvuky, a já si říkal, že snad opravdu právem patří mezi pěvce. Souběžně s tokem začalo hnízdění, stavění hnízd a jejich obrana, protože někteří sousedé rádi kradou stavební materiál. Samičky zasedly do poloviny dubna, začátkem května se již klubala mláďata. Ze střechy našeho domu vidím do dvou hnízd. Největší rachot je vždy, když mladí ptáci opouštějí hnízda. I letos tomu tak bylo, a to potvrdilo, že hnízdění proběhlo úspěšně.

Soupis hnízd v jednotlivých koloniích:

Kolonie č.1 u pekáren – 38 hnízd v roce 2020 na dvou bucích; 39 hnízd na jednom buku a 1 hnízdo na javoru v roce 2021

Kolonie č. 2 u muzea – 17 hnízd na velkém buku a jedno na bříze v roce 2020; 36 hnízd na velkém buku a 2 hnízda na dvou břízách v roce 2021

Kolonie č.3 v Parku přátelství – v roce 2020 33 hnízd na třech bucích; v roce 2021 28 hnízd na pěti bucích

Kolonie č.4 u Rukovu – 5 hnízd na dvou bucích a 10 na čtyřech břízách v roce 2020; 13 hnízd na pěti břízách a 6 hnízd na třech bucích v roce 2021

Kolonie č.5 u pošty – 25 hnízd na třech bucích v roce 2020; v roce 2021 28 hnízd na třech bucích

Kolonie č.6 v zahradě naproti umělec-

ké škole – 3 hnízda na dvou bucích v roce 2020; 7 hnízd na dvou bucích v roce 2021

Kolonie č.7 v Parku Rumburské vzpoury – 17 hnízd na jednom buku v roce 2020; 32 hnízd na třech javorech a dvou bucích v roce 2021

Celkový počet hnízd v roce 2021 byl 192. Předchozí rok 149. Jak jsem již v minulém čísle našeho Zpravodaje zmínil, takovéto kolísání vůbec nic neznamená. Zatím byl největší počet hnízd v roce 2017, a to 190, rok 2021 je tedy v počtu hnízd rekordní!

Dne 16.8.2021 se přehnal nad Rumburkem silná bouře a blesk udeřil do jednoho z buků v kolonii č.3 v Parku přátelství a porazil ho. Bylo na něm 12 hnízd. Havrani si jistě najdou náhradu na vedlejších stromech, jenom já jsem přišel o nádherný strom, na kterém jsem mohl sledovat havraní hnízdění přímo z ložnice.

Jan Lobotka

SKŘIVAN LESNÍ V ČESKÉM ŠVÝCARSKU V ROCE 2021

Skřivan lesní (*Lullula arborea*)

Tento můj příspěvek navazuje na článek ze Zpravodaje z r. 2020.

I v roce 2021 se podařilo nalézt nové lokality a rozšířit naše znalosti o tomto druhu v naší oblasti.

Skřivan lesní nepatří v rámci ČR k běžným druhům. Jen pro představu – na cca 1000 skřivanů polních připadá u nás pouze 1 skřivan lesní (dle hnízdního rozšíření 2001–2003).

V některých oblastech úplně chybí, např. na S Moravě. Naopak silná populace je např. nedaleko od nás, v oblasti Mimoňska. Naprosto překvapivý byl skokový nárůst početnosti v naší oblasti v minulém roce, který pokračoval i tento rok. Každý, kdo se věnuje ornitologii delší dobu, jistě zaznamenal početní růst některých druhů

(např. krkavec velký, luňák červený, jeřáb popelavý, husice nilská...). Toto však probíhá v řádu dlouhých let, či desetiletí. U skřivana lesního jde však o atypickou změnu početnosti v podstatě z nuly na 40–45 zpívajících samců během 2 let. Vysvětlení, že se mu naskytly vhodné hnízdní podmínky po vytěžených plochách po kůrovcové kalamitě, je jen částečné. Skřivan lesní obsadil v hojně míře i okraje lesů s loukami a pastvinami. Tyto biotopy jsou zde již desítky let, přesto nebyly tímto druhem dosud obsazeny. Zajímavý údaj je ze sousedního NP Saské Švýcarsko. V roce 2020 žádný skřivan lesní, v r. 2021 byly zjištěny 2 obsazená teritoria. Očekával bych, že početnost výrazně stoupne i v této sousední oblasti.

Na CHKO Labské pískovce navazují Lužické hory, odtud nemáme téměř žádné údaje. V r. 2021 jsem zaznamenal zpívajícího samce na mýtině u Kytlic. Je možné, že v této oblasti došlo též ke zvýšení početnosti, neboť i zde probíhá masivní těžba poškozených smrkových monokultur. Vznikají tak rozsáhlé paseky, které tento druh vyhledává. A ještě jeden údaj z navazující CHKO České středohoří. V oblasti Sokolínho vrchu nedaleko Huntířova jsem zjistil obsazené teritorium jedním párem. Pokud bychom předpokládali, že teritoria zjištěná v CHKO LP a NP ČŠ v r. 2020 byla zachována, což představovalo 30–35 zpívajících samců, tak k tomuto počtu můžeme připočítat cca 10 nově zjištěných teritorií v roce 2021. To může být

optimistický odhad. Na druhou stranu nemáme žádná data z oblasti rozsáhlých lesů mezi Dolním Žlebem a Ostrovem. A víme, že na okrajích tohoto areálu (Libouchec a Tisá) byl tento druh nově zjištěn.

Je to neuvěřitelný nárůst početnosti a ve své ornitologické praxi jsem se s ničím podobným dosud nesešel.

Vzdáleně by se tento progres mohl připodobnit k tomu, kdybychom si představili, že z nula dudků vyskytujících se v našem zájmovém území, budeme mít zde do 2 let desítky exemplářů. Tomu asi nikdo nevěří, ale u skřivana lesního se to stalo skutečností.

Martin Horyna

Literatura:

Šťastný, Bejček, Hudec (2006): Atlas hnízdního rozšíření ptáků v ČR 2001-2003
Benda P. (2020): Skřivan lesní v Českém Švýcarsku v roce 2020. Zpravodaj Ornitologického klubu při LP číslo 16/2020:36.

Skřivan lesní. © Martin Horyna

ČÁP A ŽÍŽALA

Pohled do skalního hnízda čápa černého. NPR Kaňon Labe. © Václav Sojka

Z hnízd černých čápů, které leží na území Labských pískovců (včetně NPČŠ) vylétlo vloni krásných deset mláďat. Celkem jsme monitorovali 6 hnízd. Dvě na buku a čtyři skalní hnízda.

Nestálé počasí loňského roku velmi komplikovalo čapím rodičům starosti s po-

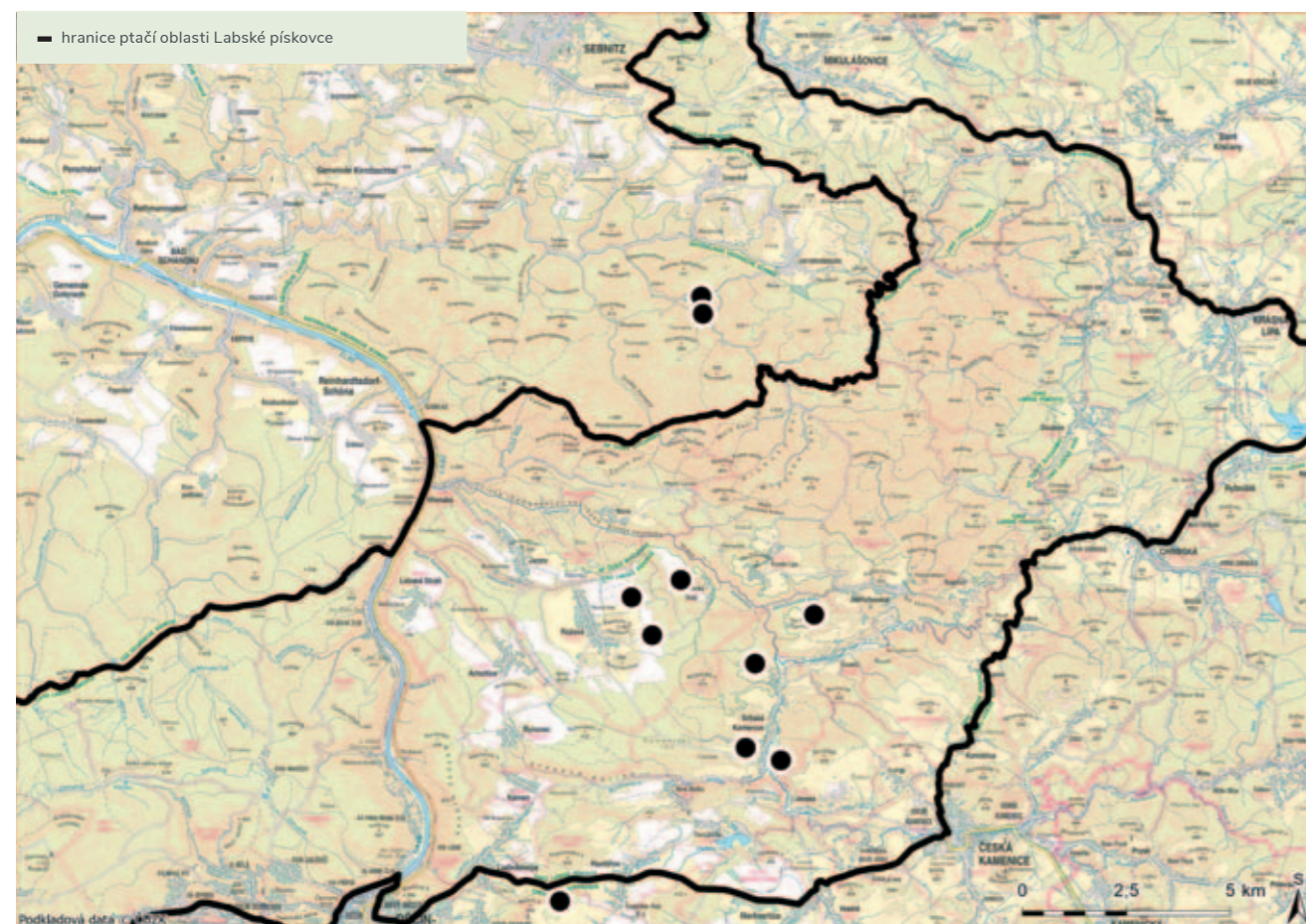
travou. Jedním z neobvyklých řešení potravní krize bylo doložené krmení mláďat velkým množstvím žížal.

Stalo se tak opakovaně v polovině července ve skalním hnízdě ležícím v NPR Kaňon Labe. Hnízdění zde začalo kvů-

li špatnému počasí nezvykle pozdě. Mláďata byla ještě v polovině července na hnízdě a do toho přišly silné deště, které zvedly a zkalily vodu nejen v Labi, ale i v menších tocích. Staří čápi řešili problém špatných podmínek pro lov náhradním zdrojem potravy – ve velkém krmili mláďata pomocí žížal. Kde je v tak velkém množství sehnali je dobrá otázka, na kterou neznám odpověď. Tipuju velkou skládku hnoje.

Dodatek-jeden ze starých čápů měl kroužek 6631, je z Broumovska. Kroužkován 2018 Petrem Kavkou. Před tímto čápem nám v NPR KL ještě nedávno hnízdil čáp s kroužkem 6345. Toho jsme loni sledovali při hnízdění na Tetřevích stěnách. Tam jsme mimo jiné také pozorovali neobvyklé krmení malých mláďat cca 70 ti centimetrovým úhořem. Ten se do mláďete opakovaně nevešel a po spolknutí a vyvržení několika mláďaty, pozřel nebohého úhoře nakonec starý čáp.

Václav Sojka

© Oldřich Holešinský

MÁ POZOROVÁNÍ

V následujícím příspěvku bych se chtěl s vámi podělit o má zajímavější pozorování z let 2019-2021 zejména ze širšího okolí mého bydliště v Dolním Podluží.

© Ladislav Čapek

2019

- Dudek chocholatý - Dolní Podluží, 11.4.
- Skřivan polní - Horní Podluží, 11.4.2 (7x), Dolní Podluží 15.4. (2x)
- Sluka lesní - Horní Podluží - Nový Svět, 11.4.2019
- Čejka chocholatá - Horní Podluží, 11.4.
- Čáp černý - Dolní Podluží, 20.4., 23.4., 7.5.
- Žluva hajní - rekreační rybník Varnsdorf, 25.4., Horní Podluží, Velký rybník 26.5., Dolní Podluží 11.6., 18.6.
- Orel mořský - Horní Podluží, Velký rybník, 26.5.
- Chřástal polní - Dolní Podluží, 31.5. (2x), 14.6., 17.6.
- Volavka bílá - Varnsdorf rekreační rybník, 4.10.
- Husice egyptská - Varnsdorf rekreační rybník, 4.10. (2x), 31.12. (2x)
- Kachnička mandarínská - rekreační rybník Varnsdorf, 1.11. (1x samec)
- Morčák velký - rekreační rybník Varnsdorf, 27.12. (2x pár), 31.12. (9x)

2020

- Morčák velký - rekreační rybník Varnsdorf, 20.1. (6x), 2.2. (2x), 6.2. (9x), 1.3. (3x), 8.3., 2.11 (3x), 29.11. (7x), 24.12. (8x), 29.12. (11x), rybník Světlík, 19.9.
- Kachnička mandarínská - Varnsdorf Mandava, 6.2. (1 samec)
- Ledňáček říční - rekreační rybník Varnsdorf, 1.3., 4.8. (3x), Varnsdorf rybník Jáma 30.5. (hnízdí pár), rybník Světlík 19.9.
- Polák chocholačka - rekreační rybník Varnsdorf, 1.3. (1 samec)
- Potápka roháč - rekreační rybník Varnsdorf, 8.3., rybník Světlík 23.4.
- Labuť velká - rybník Světlík 23.4., rekreační rybník Varnsdorf, 3.8. (2x)
- Orlovec říční - Horní Podluží Velký rybník, 30.4.
- Dudek chocholatý - Dolní Podluží za Tosem (Pěnkavčí vrch), 4.5.
- Žluva hajní - Dolní Podluží, 21.5., 29.5., 26.6., 3.7., 20.7., 21.7. (3x), Horní Podluží 16.6.

- Orel mořský - Horní Podluží Velký rybník, 26.5., 2.6., 9.6., 9.8., rybník Světlík, 22.10.
- Křepelka polní - Velký rybník Horní Podluží, 9.6. (2x), 16.6. (4x), 3.7. (cca 3 páry)
- Chřástal polní - Velký rybník Horní Podluží, 16.6. (2x)
- Chřástal vodní - Velký rybník Horní Podluží, 3.7. (2x)
- Ořešník kropenatý - Dolní Podluží, 8.7. (7x), 9.7. (5x), rekreační rybník Varnsdorf, 2.11.
- Luňák hnědý - Dolní Podluží, 21.7. (3x v letu)
- Čáp černý - Horní Podluží, Velký rybník, 21.7.
- Slípka zelenonohá - Velký rybník Horní Podluží, 9.8.
- Puštitk obecný - Dolní Podluží, 8.9. (2x), rybník Světlík, 19.9.
- Sokol stěhovavý - Horní Podluží, 9.8. (1x v letu)
- Husa velká - Dolní Podluží, 28.11. (20-30 kusů v letu)
- Husice egyptská - rekreační rybník Varnsdorf, 24.12. (2x)

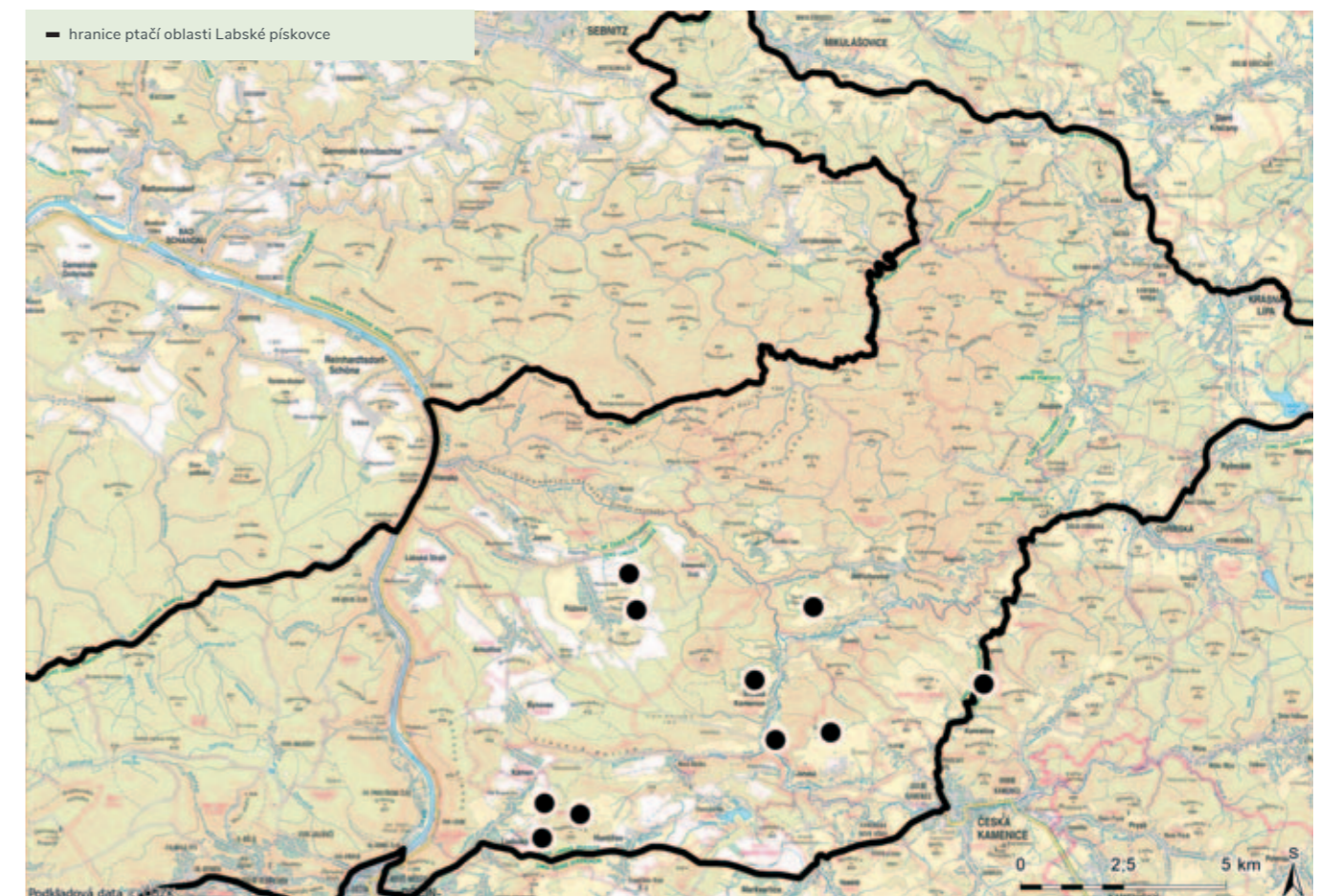
2021

- Slípka zelenonohá - rekreační rybník Varnsdorf, 21.4. (2x), 26.4. (2x), 28.5. (2x), Velký rybník Horní Podluží, 8.10., 31.10.
- Polák chocholačka - rekreační rybník Varnsdorf, 23.4. (pár), 24.4. (pár)
- Orlovec říční - Horní Podluží Velký rybník, 28.4. Šluknov rybník Pazderák, 12.8.
- Labuť velká - Velký rybník Horní Podluží, 28.4. (2x), rybník Světlík, 9.7. (2x)
- Moták (pilich, lužní) - samec - Horní Podluží Velký rybník nad polem, 28.4. (1x v letu)
- Husice egyptská - rekreační rybník Varnsdorf, 29.4. (2x), 16.5. (2x), 28.6. (2x), 8.8. (6x), 28.10. (6x), 28.11. (6x), 29.11. (4x), 5.12. (2x), 21.12., Horní Podluží Velký rybník, 26.6. (2x), 12.11. (7x)
- Racek chechtavý - rekreační rybník Varnsdorf, 16.5.
- Morčák velký - rekreační rybník Varnsdorf, 8.5. (2x), 28.11. (20-25x), 29.11. (cca 15x), 3.12. (asi 20-25x), 5.12. (40+ kusů), 18.12. (20-25x), 20.12. (15x), 21.12. (10+ kusů)
- Žluva šedá - Horní Podluží Velký rybník, 19.5.
- Dudek chocholatý - Varnsdorf, 27.4. (1x Foto P. Holbusová)
- Čáp černý - Dolní Podluží 9.6., 14.7., Horní Podluží Velký rybník, 1.8.
- Skřivan polní - Dolní Podluží nad hřištěm, 14.6. (hnízdící pár)
- Chřástal polní - Horní Podluží Velký rybník, 26.6.
- Žluva hajní - rekreační rybník Varnsdorf, 28.6. (2x)

- > ■ Potápka roháč - rybník Světlík, 9.7.
- Volavka bílá - Horní Podluží vel.r. 15.7., rekreační rybník Varnsdorf, 20.12.
- Krutihlav obecný - Dolní Podluží, 17.7.
- Orel mořský - Horní Podluží Velký rybník, 2.8., 14.8., 25.8. (2x), 3.9., rek.r. Varnsdorf 28.11.
- Čáp bílý - Šluknov, 12.8. (slet 17 kusů)
- Ledňáček říční - Velký rybník Horní Podluží, 14.9., 19.9., 24.10., 12.11., rekreační rybník Varnsdorf, 18.12., 20.12.
- Koliha velká - Horní Podluží Velký rybník, 19.9., 27.9.
- Ořešník kropenatý - Dolní Podluží, 24.9.
- Vodouš bahenní - Varnsdorf rekreační rybník, 26.9.
- Racek bělohavý - Horní Podluží Velký rybník, 27.9., Varnsdorf rekreační rybník, 3.12., 21.12. (4x)
- Husice liščí - Horní Podluží Velký rybník, 24.10. (2x), 12.11. (30+ kusů)
- Káňata - Horní Podluží Velký rybník, 12.11. (25-30 kusů na poli)
- Husa velká - Horní Podluží, Velký rybník, 12.11. (3x), 21.11. (4x)
- Kachna - kříženec - Varnsdorf Billa, 2.12. (viz. Foto)

Ladislav Čapek

DODATEK K MAPOVÁNÍ STRAKAPOUDA MALÉHO V PTAČÍ OBLASTI LABSKÉ PÍSKOVCE V ROCE 2021

Oldřich Holešinský

Strakapoud malý (*Dendrocopos minor*)

Tento článek navazuje na příspěvky ve Zpravodaji Ornitologického klubu z let 2019 a 2020. Mapování tohoto druhu probíhalo i v roce 2021, ale již ne v takové intenzitě. Přesto se podařilo zjistit několik nových teritorií a v jednom případě potvrdit hnízdění.

Zajímavé je zimní pozorování (XI 2021) od Malé Pravčické brány, kde začíná plocha souvislých převážně jehličnatých lesů, kterým se tento druh vyhýbá. Jak jsem mohl pozorovat i na jiném místě, tak tento šplhavec při dostatku potravní nabídky zasahuje i do smrkových lesů zničených kůrovcovou kalamitou. Jedná se však o pohnízdni potulky.

Atraktivní je pro tento druh Popovičský vrch u Ludvíkovic, který je až na drobné výjimky pokryt listnatým lesem. Na ploše cca 1,35 km² jsem zjistil 3 obsazená teritoria.

Novou oblastí, kde byl strakapoud malý zaznamenán, je okolí Růžové. Na začát-

Pokračování na straně 34 >

> Pokračování ze strany 33
ku května 2021 jsem slyšel bubnujícího samce ve skupině několika stromů uprostřed polí a pastvin (viz foto). Rozhodně místo, kde bych tento druh nehledal. Při kontrole 9. 6. 2021 se mi podařilo dohledat i hnízdo, v kterém byla mláďata. Byla v dutině vrby bílé cca 6 m vysoko. Mláďata neustále švitořila, ale tento zvuk nebyl slyšet daleko, jako tomu bývá u mláďat strakapouda velkého. Rodiče krmili mláďata, a i když jsem byl od hnízdní dutiny několik metrů, neprojevovali přílišnou plachost. Ze Šluknovského výběžku dokládám ještě pozorování z Lipové od Zámeckého rybníka (mimo Ptačí oblast LP).

Na základě těchto nových poznatků bych revidoval odhad populace strakapouda malého z minulého čísla (40–50 páru) pro Ptačí oblast LP na více jak 50 párů.

Martin Horyna

© Martin Horyna

Literatura:

Benda P. (2020): Pokračování mapování strakapouda malého v Ptačí oblasti LP v roce 2020. Zpravodaj Ornitologického klubu při LP číslo 16/2020:30.

VELKÝ ROK

aneb dva páry morčáků velkých (*Mergus merganser*) vyhnízdily ve Varnsdorfu na Mandavě

Právě včera jsem se dívala na film Velký rok. Velký rok, kdy po celý rok soutěží ptáčkaři o toho nejlepšího ptáčkaře roku, jímž se stává ten, kdo za celý rok uvidí nebo uslyší nejvíce druhů ptáků. Takový ptáčkař nechá na stole nedopité kafe, u oltáře budoucí manželku (která už pravděpodobně nikdy jeho manželkou nebude), sedne do auta a jede třeba na druhý konec země, aby nepropásl jedinečnou příležitost spatřit „svého“ dalšího opeřence.

Jsou to blázni, kterým však není zas tak těžké porozumět.

Ověšená batohem a taškami se v úterý v podvečer vleču na zastávku autobusu, který mě odveze domů. Projíždíme městem, dívám se, kde co lítá, a na mostě neopomenu juknout, co pod ním plave. Otevřu oči dokořán a snad i přestanu dýchat. Na vodní hladině říčky Mandavy zahlédnu samici morčáka velkého a její ratolesti. Kolik jich je?

Vystoupím. - Chci je vidět zblízka. Nebud blázen, zítra je taky den. Ale zítra sem nejedu a oni odplavou.

Autobus se blíží k zastávce. Na poslední chvíli posbírám hromadu věcí a stisknu knoflík, aby řidič věděl, že chci vystoupit. Dalekohled je už mým standartním doplňkem, tak jako u jiných žen kabelka. Dojdu k dalšímu můstku a už je vidím. Morčáci drobtina dovádí ve vlnkách, potápí se a její maminka z ní takřka nespustí oči. Jsou to však děti poslušné, stačí nepatrné „rr“ a bleskurychle plavou k ní a derou se na její hřbet. Kolik jich je? Počítám je několikrát... 9. Devět chundelatých malých barevných kulíček. To je nádhera. A já zrovna dneska nemám foťák!

3. května jsem pozorovala samici morčáka velkého s jedním mláďetem a dnes (18. 5. 21) tuto s devíti. Místa pozorování jsou od sebe víc jak kilometr. Rok 2021 je Velký rok pro říčku Mandavu, kde v centru města vyvedly mláďata dvě morčáčí samice.

Renata Procházková

© Renata Procházková

POZOROVÁNÍ SLAVÍKA MODRÁČKA VE ŠLUKNOVSKÉM VÝBĚŽKU V ROCE 2021

Slavík modráček (*Luscinia svecica*)

Dne 29.06.2021 jsem prováděl kontrolu lokality odkaliště ve Varnsdorfu, zaměřenou převážně na rákosníka velkého (*Acrocephalus arundinaceus*). V předchozích dnech jsem zaznamenal zpěv jednoho samce z rákosového porostu v zadní části lokality a chtěl jsem se pokusit nalézt hnízdo. Bohužel po prohledání jediné vhodné rákosové stěny nalezeno nebylo. Pravděpodobně šlo o nespárovaného samce.

V přední části lokality, na okraji rozsáhlého rákosového porostu, jsem zpozoro-

val varujícího rákosníka obecného (*Acrocephalus scirpaceus*). Vydal jsem se tím směrem a po chvíli hledání našel dvě čerstvě vyvedená mláďata.

Pokračoval jsem dál a asi po 50ti metrech opět zaslechl silně varujícího pěvce, vzrušeně poskakujícího pár metrů ode mne v hustém porostu rákosu. Hlas zněl odlišně od předchozího rákosníka obecného, tak jsem zpozorněl a použil dalekohled. K mé velké radosti to byla samice slavíka modráčka. Když jsem se od místa pozorování vzdálil, varování ustalo, ovšem při opětovném přiblížení agresivně

zastrašovací chování opět začalo. Pravděpodobně tam byla vyvedená mláďata, jako u zmíněného rákosníka obecného. Velmi zajímavé však bylo, že samička modráčka byla handicapovaná, chyběl jí komplet ocas a levá noha. Přesto se po rákosu pohybovala velmi obratně. Nechtěl jsem ji dál stresovat, tak jsem lokality opustil.

Doufám, že se odkaliště modráčkům zalíbilo a setkám se tam s nimi i v následujících letech a třeba i na jiných lokalitách.

Václav Šena

KONIPAS LUČNÍ SEVEROEVROPSKÝ

© Martin Horyna

1977 bylo prokázáno první zahníždění u Karviné a v roce 2010 v Krkonoších.

Početnost konipase lučního v ČR v posledních letech roste, přesto jsou u nás rozsáhlá území, kde se nevyskytuje. Jedná se o pohraniční hory, ale i o části vnitrozemí. Oblasti, kde se s ním můžeme v hnízdním období setkat, jsou hlavně: Polabí, Jižní Morava, Jižní Čechy, Ostravsko a Podkrušnohoří.

V naší sledované oblasti se tento druh vyskytuje pouze na tahu. V databázi našeho ornitologického klubu při NP je v období 2011–21 možno nalézt pouze 10 záznamů pozorování. Jedno pozorování 4 ex. z 22. 5. 2018 na pastvinách u Velkého rybníka u Rybníště by mohlo ukazovat na možné hníždění. Je zde biotop, který by mohl tomuto druhu vyhovovat – části podmáčených pastvin s blízkostí vodní plochy. Dne 3. 5. 2021 jsem při pochůzce v oblasti Růžové zaznamenal na zoraném poli několik konipasů lučních. Při podrob-

nější kontrole bylo patrné, že se nejedná o náš středoevropský poddruh. Hlava byla zbarvená do černa a břicho bylo jasně žluté. Konipasové hledali potravu společně s hejnem bělořitů šedých. Pořídil jsem několik fotografií. V klidu domova jsem zjistil, že se jedná o poddruh konipase lučního severoevropského, který hnízdí v severní Skandinávii. V Evropě se vyskytuje 11 poddruhů konipase lučního, při čemž identifikovat daný poddruh lze pouze podle zbarvení samečka. Všechny samičky mají typické zbarvení. Při pozorování jsem zaznamenal minimálně 6 ex. konipase lučního a 2 z nich byli samečci se zbarvením severského poddruhu, zbytek, tedy 4 ex. byly pravděpodobně samičky ze severu.

Martin Horyna

Literatura: Šťastný K., Bejček V., Mikuláš I. & Telenský T. (2021): Atlas hnízdního rozšíření ptáků v ČR 2014–2017. Aventinum. Svensson (2016): Ptáci Evropy, Severní Afriky a Blízkého východu.

HNÍZDILI V LETOŠNÍM ROCE KAVKY OBECNÉ V KAŇONU LABE?

Kavka obecná. © Václav Sojka

Kavka obecná (*Corvus monedula*)

Při své návštěvě 20. dubna 2021 v Národní přírodní rezervaci Kaňon Labe zaujal druhého z autorů překvapivý výskyt kavek v oblasti Tyršových věží. Kavka obecná v oblasti CHKO Labské pískovce a NP České Švýcarsko již nehnízdí. Aktuálně je známá kolonie na saské straně v oblasti Schmilky, kde ve starém pískovcovém lomu hnízdí okolo 20 párů. Na této lokalitě byla početnost odhadnuta na 2–3 páry, které zaletovaly do skalních dutin, kam nosily materiál na stavbu hnízda. Na této lokalitě byly kavky pozorovány ještě koncem dubna a v polovině května. Poté zmizely. Pokud hnízdily, hnízdění zřejmě nebylo úspěšné. Možná by tomu i nasvědčovalo i to, že přímo na této lokalitě hnízdil pár poštolek, který však o svou snůšku z důvodu predace přišel. Bylo také zajímavé, že kavky se na lokalitě chovaly velmi nenápadně a poměrně tiše. Podle údajů od zdejších horolezců, se zde kavky vyskytují již delší dobu. To je však potřeba brát poněkud s rezervou, jelikož to není již možné jednoznačně a spolehlivě doložit.

Pavel Benda, Václav Sojka

VOLAVKA POPELAVÁ – HNÍZDÍCÍ DRUH NA ÚSTECKU

Volavka popelavá (*Ardea cinerea*) v minulosti patřila na území Ústecka k vzácně pozorovaným druhům. Podle publikace „Ptáci okresu Ústí nad Labem“ (Šutera, Vondráček, Vysoký, 1997) – byla v 19. století pouze vzácně protahujícím druhem. V novější době patří mezi celoročně pozorované, přibývající druhy.

V publikaci „Příroda nádrže Milada-Území po zatopení lomu Chabařo-

vice“ (Šutera, 2012) se uvádí, že se zde volavka popelavá pravidelně vyskytovala v každoročně rostoucích stavech. Nejvyšší stavy byly v roce 2008 a v roce 2009 bylo prokázáno první hnízdění na Ústecku, a to jednoho páru v nepřístupné části zdrže na Zalužanském potoce. Vyvedena byla minimálně 2 mláďata. V dalších letech se zde hnízdění již nepodařilo prokázat.

Při pravidelném zimním sčítání vodních ptáků na několika lokalitách (jezero Milada, Chabařovické rybníky a řeka Labe od Ústí nad Labem až po Hřensko) se projevovalo zřetelné narůstání počtů volavek, např. v roce 2018 jsme odhadovali stav zimujících volavek na více než 100 ex.

Narůstající stavy a celoročně se vyskytující volavky popelavé po celé ob-

>

> lasti, dávaly tušit, že bude jen otázkou času, kdy dojde k dalšímu zahnízdění.

V roce 2019 při pravidelné jarní kontrole rybníku Násada u Chabařovic jsem pozoroval volavku, která nosila na starou vrbu několik větvíček, bohužel k hnízdění zřejmě nedošlo. V roce 2020 jsem na stejném místě zjistil stavbu dvou hnízd obsazených dvěma páry volavek. Toto hnízdění potvrdil i kolega Václav Beran. Bylo zde úspěšně vyvedeno celkem 6 mláďat (2x3). V roce 2021 byla na tomto rybníku u Chabařovic v zimních měsících opravována hráz a rybník byl vypuštěn. Z toho důvodu se zde v jarních měsících vo-

lavky prakticky vůbec nevyskytovaly. Mezitím jsem, ke svému překvapení, zjistil nové hnízdiště na cca 2 km vzdálené soustavě Chabařovických rybníků. Na rybníku Velký luční byla na vrbě postavena a obsazena 3 hnízda, v nichž bylo úspěšně vyvedeno celkem 7 mláďat (2x2, 1x3). Milé bylo překvapení, když se mi ještě v tomtež roce (2021), po napuštění výše uvedeného rybníku Násada (květen), podařilo prokázat zahnízdění dalších dvou párů, a to v loňských hnízdech. Bylo vyvedeno celkem 6 mláďat (1x2 a 1x4).

Na Ústecku je tedy volavka popelavá v současné době, k velké radosti ornito-

logů, hnízdicím druhem. Podle mého názoru je pravděpodobné, že na území Ústeckého okresu pravděpodobně hnízdí ještě další jednotlivé páry, které však unikají pozornosti díky skrytému způsobu života a velké opatrnosti v okolí hnízdiště. Tuto mou domněnku potvrzuje i kolega Alexej Hulko, kterému se podařilo najít hnízdící pár u řeky Labe u Malého Března (viz článek v tomto čísle).

Na Děčínsku je situace podobná – aktuálně je hnízdění prokázáno v areálu ZOO a u Šluknova (viz předchozí čísla tohoto zpravodaje). Fotografie na straně 48.

Václav Šutera

VODOUŠ BAHENNÍ V CHKO LABSKÉ PÍSKOVCE

© Martin Horyna

Vodouš bahenní (*Tringa glareola*) je bahňák, který u nás nehnízdí. Nejbližší izolovaná hnízdiště leží v JZ části Polska, ta jsou však ostrůvkovitá. Souvislý hnízdní areál začíná až ve Skandinávii a Pobaltských státech. Je tedy severským druhem.

Na tahu se však u nás ve vhodných oblastech celkem běžně vyskytuje. Sám jsem ho mohl pozorovat například na Mnišských loukách u České Lípy a Lenešickém rybníce u Loun. Labské pískovce nejsou pro bahňáky zemí zaslíbenou. Je zde mini-

mum příhodných vodních ploch s bahňatými břehy. Jedinou vhodnou lokalitou se jeví tahový koridor širší oblasti Labského údolí.

První pozorování tohoto druhu v CHKO LP bylo 25. a 26. 6. 2016 na polních loukách nedaleko Bynovce ve společnosti dvou vodoušů kropenatých (viz. článek ve Zpravodaji ornitologického klubu č. 12). Dne 29.8. 2021 jsem při ornitologické pochůzce nedaleko Markvartic vyplašil ze zaplavené polní cesty bahňáka, jehož hlasový projev po kontrole v mobilní aplikaci odpovídal vodouši bahennímu. Bahňák letěl směr polní hnojiště, kde jsem v minulosti již pár zajímavých ptačích druhů zastihl. Snažil jsem se být velice opatrný, a přesto mě bahňák zaregistroval první a odlétl na své původní stanoviště. Při cestě zpět jsem byl opět maximálně opatrný a tentokrát se mi podařilo udělat několik snímků a potvrdit svůj původní odhad. Bahňákem byl skutečně vodouš bahenní, který se na své cestě na jih zastavil v Labských pískovcích. Je to současně druhé potvrzené pozorování v rámci CHKO LP.

Martin Horyna

Literatura: Kolektiv (2020) European Breeding Birds Atlas 2

HNÍZDĚNÍ PÁRU VOLAVKY POPELAVÉ U MALÉHO BŘEZNA V ROCE 2021

Volavky popelavé (*Ardea cinerea*) patří mezi druhy, které se na našem území trvale zabydlely a kterým se zde poměrně dobře daří. Je to jeden z mála druhů, o nichž můžeme říct, že jejich počet neklesá, nýbrž roste. Já jsem na ně narazil letos v červnu u řeky Labe, kam jsem původně šel pozorovat ledňáčka. K mému velkému překvapení a radosti jsem přes řeku (z levého břehu na pravý) zahlédl dne 15.6. čtyři mláďata volavek v hnízdě, která čekala na rodiče s potravou. Zhruba půl hodiny na vzdálenost cca 80 m jsem je v tichosti fotil až do přiletu rodičů. Hnízdo bylo na staré vrbě u obce Malé Březno ve výšce přibližně 7metrů. Vypadalo velmi bytelně. Poté jsem je tam chodil přibližně jednou týdně kontrolovat až do konce října. V té době mláďata ještě hnízdo občas využívala k odpočinku a nocování. Byl to pro mne nezapomenutelný zážitek, neboť najít hnízdo volavek se opravdu jen tak někomu v naší oblasti nepoštěstí. Uvidíme, jaká bude situace v příštím roce, zda se volavky vrátí a zahnízdí znovu.

Alexej Hulko

© Alexej Hulko

VÝSKYT RAROHA VELKÉHO NA HNÍZDĚ SOKOLA STĚHOVAVÉHO V DĚČÍNĚ

Raroh velký (*Falco cherrug*)

Dne 22.05.2021 jsme se s kamarádem Kubou Judou vydali jako každý rok na nejvyšší komín v Děčíně (viz foto) kroužkovat mláďata sokola stěhovavého (*Falco peregrinus*), která se nacházela v hnízdní budce, ve výšce 120 m nad zemí. V tomto roce nebyla bohužel v provozu webová kamera, tak jsme velikost mláďat odhadli podle zkušeností z minulých let. Měla být ve věku okolo 20 ti dnů.

Po příjezdu pod komín jsme oblékli horezeckou výstroj, nasadili ochranné přilby a natěšení vyrazili vzhůru na třetí ohoz. Po fyzicky náročném, cca 30minut trvajícím lezení, jsme vystoupali do cíle.

Když jsme se přibližovali k budce, úmyslně jsme spolu hlasitě hovořili, abychom zabránili šokovému vyplašení rodičů, nebo velkých mláďat, pokud by hnízdění proběhlo dříve. Po vlezání

na ohoz si Kuba na ochranné přilbě zapnul GOPro kameru a opatrně se začal přibližovat k budce.

Do této chvíle nic nevyšlo. Zároveň bylo ale znepokojující, že na lokalitě nebyl ani jeden ze sokolích rodičů. Z minulých let jsme byli zvyklí na hlasitý doprovod jednoho, nebo obou sokolů. Došel až k budce a opatrně nahlédl dovnitř. V tu chvíli z budky klidně vylétl hnědý zbarvený sokol. Nemotorným

>

> letem, bez hlasového projevu, začal v kruzích slétat směrem na domy pod komínem.

V první chvíli jsme si mysleli, že to bylo nejstarší opeřené sokolí mládě. Nejistý a nemotorný let by tomu napovídalo.

Nahlédli jsme zpět do budky a k našemu údivu tam byla dvě, asi 6 ti denní mláďata a dvě vejce. Byli jsme zmatení. Mláďata v tomto věku potřebují být rodiči zahřívána, tak jsme urychleně zahájili sestup.

Když jsme byli asi v půlce komína, tak směrem od města přilétli oba sokolí rodiče a za hlasitého varování začali teritorium chránit. Po našem slápnutí až na zem samice zalétla do budky k mláďatům a samec si sedl na zábradlí vedle ní.

Na zemi jsem začal uklízet lano a svlékat výstroj, když najednou na první ohoz komína přilétl onen záhadný hnědý dravec a sedl si na zábradlí. Nejevil známky plachosti, tak jsem zašel do auta pro dalekohled. Už jsem tušil, ale nechtěl jsem tomu pořád věřit. K našemu velkému údivu to byla dospělá samice raroha velkého. Seděla nízko, tak jsem pomocí dalekohledu spolehlivě zjistil, že neměla žádné kroužky, ornitologické či chovatecké, ani žádnou sokolnickou výstroj.

Zvláštní bylo od začátku její klidné chování.

Pár minut poseděla a potom začala podél komína nakružovat vzhůru. Čekal jsem agresivní vyháněcí akci od sokolů, ale samec bez hlasových projevů pouze jednou vlašně nalétl a vrátil se zpět na zábradlí k budce. Rarožice v klidu odkroužila pryč. Byl to neskutečný zážitek! Dospělá rarožice zahřívala malá mláďata a vejce sokolů v budce a sokolí pár byl mimo hnízdiště!

Konzultoval jsem toto neobvyklé chování se specialistou na sokoly a rarohy Václavem Beranem. Podobnou situaci s raroží samicí na komínovém hnízdišti sokolů již jednou zdokumentoval. Bohužel ta byla velmi agresivní a hnízdění sokolům zmařila!

Dne 27.5.2021 jsem v podvečer projížděl okolo komína a zaznamenal sedícího sokolího samce na zábradlí vedle budky. Rarožice nepozorována.

Dne 5.6.2021 jsme s Kubou okroužkovali dvě sokolí mláďata a nainstalovali foto-past. Zajímalo nás, zda se rarožice ještě u budky a mláďat objeví. Na podzim, při čištění budky, byla sundána, ale k našemu velkému zklamání byla vadná a nepořídila žádnou dokumentaci.

© Václav Šena

V roce 2022 by měla průběh hnízdění opět dokumentovat webová kamera, tak uvidíme, zda se podobná situace nebude třeba opakovat.

Václav Šena

OREL KŘIKLAVÝ VE ŠLUKNOVSKÉM VÝBĚŽKU

Orel křiklavý (*Clanga pomarina*)

Sledování ptáků pomocí satelitní techniky je velmi efektivní metoda, jak sledovat pohyb a život ptáků. Tento způsob monitoringu přináší mimořádně cenné a jiným způsobem nezjistitelné informace o jejich životě. V tomto krátkém příspěvku bych chtěl čtenáře seznámit s dosavadními výsledky jednoho z nich – orla křiklavého.

Mládě orla křiklavého označené na severu Moravy v roce 2019 využívá pravidel-

ně obvyklou tahovou trasu přes Blízký východ a Egypt do střední a jižní Afriky. Jeho omezeně fungující vysílač poskytuje jen velmi přibližné údaje o poloze podle vysílačů mobilních operátorů. Mladí nehnízdící ptáci obecně vykazují zvýšenou pohyblivost a v době dospívání si „mapují“ velmi širokou oblast okolo svého rodiště. Zatímco přes první léto po návratu do Evropy se zdržoval nejvýše v Bulharsku, tak minulého léta jeho trasa vedla do Polska (od 2021-05-10), pak na Slovensko (od 2021-05-23) a pak

opět do Polska. Tentokrát zhruba do širší oblasti na pomezí Polska a Česka. Vysílačem ve Šluknovském výběžku byl lokalizován 2021-06-04, ale i jeho další záchyty pocházejí z blízkého okolí. Při podzimní migraci je jeho posledním záchytem na Slovensku 2021-09-18 a poté opustil Střední Evropu.

Je tedy možno, na základě těchto dat, považovat orla křiklavého za příslušníka ornitofauny této oblasti. Bohužel žádný z místních ornitologů jej nepozoroval.

Lubomír Peške

SEDMERO KRKAVCŮ

aneb historicky první hnízdění krkavce velkého (*Corvus corax*) ve Varnsdorfu

© Václav Šena

Bylo to čtvrtého dne po polovině února, někdy kolem poledne, kdy se ozval jejich hlas nad městem. Hluboké krátké kráknutí, které zastavilo moje kroky. Nevím, jestli jsem je tady někdy dřív viděla přeletět, ale dnes se zdálo být neskutečně blízko.

Inu – když člověk nejde za ptáky, přiletí ptáci za ním.

Ještě toho dne odpoledne jsem od autobusové zastávky zahlédla, kterak černý pták ulomil větvičku ze stromu u malého rybníčku a letěl směrem k parku.

Druhý den ráno jsem pozměnila svou obvyklou trasu od autobusu do práce a zamířila přímo k parku. Do vrcholku nejvyššího parkového stromu, borovice černé, zalétávají černí ptáci a v zobáku přinášejí větvičky. Typický tvar jejich ocasu prozradí, pro čí mláďata hnízdo staví. Nechce se mi věřit a pomyslím si – Proč by si tak chytří ptáci stavěli hnízdo na tak blbém místě? Když jdu odpoledne na autobus kolem parku, je v něm rušno jak na fotbalovém hřišti při utkání

Sparty a Slavie. Děti křičí na prolejzáčcích, omladina se hlasitě baví a ještě hlasitěji si pouští „písničky bez melodie“. A v tomhle rambajzu chtějí ptáci, kteří podle informací v literatuře jsou velmi citliví na rušení při hnízdění, vychovat (a nejdřív vysedět) nové pokolení? Ptačí bůh s nimi.

Zajímá mě, jak je to s krkavci ve městě.

Rozhodila jsem ptačí síť v podobě dotazů na různá místa v naší republice a také na vševědoucím internetu. První odpověď přišla z jižních Čech. V Českých Budějovicích, ani v okolních městech, krkavec velký nehnízdí.1) V centru Pardubic krkavec také nehnízdí, při mapování ptáků Pardubic v letech 2003-2006 byli hnízdící krkavci zjištěni v příměstských lesích, hnízdí v navazujících lesích mimo katastr města.2)

Taktéž v intravilánu města Hradec Králové krkavec nehnízdí, jeho hnízdištěm jsou v katastru města pouze lesy.3) V Olomouci byl krkavec velký viděn

v centru města po 25 letech, dva letící krkavci, a v pražském hnízdním atlasu nejsou krkavci uvedeni.4)

V kraji Vysočina v žádném městě není hnízdění krkavce ve městě dosud známo.5)

Pravděpodobně ani v regionu Moravskoslezského kraje nebyl zaznamenán případ hnízdění krkavce v intravilánu měst.6)

V Liberci, ani v blízkém okolí, v městské zástavbě krkavec nevyhnízdil.7)

V intravilánu města Ústí nad Labem krkavci hnízdí. Hnízda byla zaznamenána na skalách a na sloupu velmi vysokého napětí na okraji města.8)

V Děčíně krkavci hnízdí v prostoru Pastyřské stěny.9)

V katastru města Brna hnízdí krkavci minimálně 10 let, přičemž šlo vždy o hnízdění v lesních celcích na okraji města. Některá hnízdění probíhala i relativně blízko centra, ale vždy byla v rozsáhlejších lese (nejmenší má 12 ha).10)

V okrajové části města, nedaleko městské zástavby v oboře, zahnízdili krkavci i v Brně. Hnízdo postavili na borovici. Paneláková zástavba je přibližně 500 m od hnízda.11)

Historie žití krkavce velkého v blízkosti člověka je dlouhá a rozmanitá. Jako by se člověku nechtělo smířit s tím, že krkavec chce být jeho sousedem. Tam, kde byl člověk, byly i zbytky jídla a toho si krkavec brzo všiml. Doprovázel již družiny paleolitických lovců. Ve středověku krkavec často hodoval na popravištích, a proto se stal symbolem zla a smrti. Koncem novověku začínají být krkavci loveni, staří ptáci jsou tráveni, z hnízd jsou vybírána mláďata a vejce. Objevují se místa, kde se krkavec dostává na hranici vymizení druhu. Až v polovině 20. století populace krkavce po-

> malu vzrůstá. Znovu se osměluje přiblížit k člověku a jeho sídlům. Však potravy na smetištích je dost. Člověk se krkavce už „nebojí“ a pomáhá mu – například zákonnou ochranou nebo reintrodukčními programy. Krkavec nalézá v blízkosti člověka stále více potravy – přibývá množství kadaverů zvířat, počet skládek komunálního odpadu, zbytků jídla po turistech. Postupně nabývá důvěry k člověku a začíná hnízdit na okrajích měst, v příměstských lesích nebo ve velkých městských parcích. Centrum měst se zatím ještě vyhýbá.

Městský park ve Varnsdorfu je nevelký a letecký pohled ukazuje, že je umístěn ve středu města. Můžeme se jen domnívat, jak krkavčí pár vyhodnotil, že právě sem umístí svoje hnízdo. Potravní nabídka je pestrá a ke kraji města, k polím a loukám, je to jen coby párkrát mávnul krkavcím křídlem. Varnsdorfským krkavcům se v roce 2021 podařilo úspěšně vyvést v malém parku v centru města pět mláďat.

Z krkavčího deníku varnsdorfského:

18. 2. 21:

okolo poledne první pozorování krkavců nad městem, slyšen pouze hlas - v 16:20 h. pozorováno, jak „černý pták“ ulamuje větvičku ze stromu u rybníčku u Billy a letí s ní směrem k parku

19. 2. 21:

krkavci létají s větvičkami na borovici v parku, staví hnízdo

12. 3. 21:

krkavce sedí na hnízdě

9. 4. 21:

poprvé pozorováno krmení mláďat, je jim okolo deseti dnů

12. 4. 21:

Dubnové počasí nezapřelo své rozmary. Husté sněžení a vítr zrovna nelákaly k pohodovým procházkám. Krkavčí rodiče si na počasí nestěžovali, jejich děti jsou pro ně nade vše.

V krkavcím hnízdě bylo ticho. Malá krkavčata dřímala v teple u svého rodiče, který ležel s nimi. Hluk projíždějícího auta rodiče probral, zvedl hlavu a rozhlížel se kolem sebe. Najednou se pohnul celým, nadzvedlo se jeho pravé křídlo a pod ním se objevily otevřené zobáčky mláďat, které ho takřka odstrčily stranou. Vzápěť se zpod hnízda vynořila hlava druhého rodiče, který přinesl potravu pro své, asi dvoutýdenní potomky. První rodič odskočil a krkavčata nedočkavě natahovala krčky a doširoka otvírala zobáčky. První rodič uskokočil z větve na větev dál od hnízda, pak odlétl, a druhý rozdělil, co přinesl ve voleti. Nakrmil svá ratátka, sebral jejich trus a vlétl do husté sněhové opony. Malí krkavčíci ještě chvíli natahovali svoje krky a otvírali zobáčky. Postupně po jednom je pak zavírali a ukládali se do bezpečí svého domova. Špičky jejich zobáčků však stále přesahovaly okraj hnízda, jakoby je nechávali připravené, a co chvíli se některý otevřel. Žel jen sněhové vločky je hladily svým chladivým dotykem.

Rodič na sebe nenechal dlouho čekat. Přilétl „zezdola“ a hned začal dávat dobroty do hladových krčků. Když každý dostal svůj podíl, rodič odskočil na vedlejší větev, ještě se otočil k hnízdu, aby zkontroloval, zda je vše v pořádku, a odletěl. Ptáčata se uložila do hnízdní kotlinky a tiše dřímala. Vítr mělce pohupoval větvemi i jejich sny. Náhle jako šípky vystřelilo vzhůru pět zobáčků, sotva vteřinu před tím, než se zpoza hnízda objevil rodič. Krkavčí rodiče nelétali přímo k hnízdu, zamířili několik metrů pod něj a ve skrytu jehličí k němu vyhopkali po větvích. Rodič opět nakrmil svou drobotinu, sebral trus a odlétl.

Z hustého sněžení se stalo ještě hustější. Mláďata se uložila do hnízda a chvíli v něm byl klid. Ale jedno se ne a ne uvelebit. Protahovalo si křídla, čistilo peří a rušilo ostatní. Strkalo pořád do sourozence a ten si myslel, že přilétl rodič, a rozevíral zobáček. Konečně se „bráška“ uvelebil... tak ještě ne, znovu se tu roztahuje... a už je tady rodič. Mláďata očekávala krmení, ale rodič do otevřených

zobáčků nic nedával. Urovnal své děti v krkavcím obydlí, zakryl je svým tělem a chránil před nepřízní počasí.

30. 4. 21:

Leží přitisknuti v hnízdě a snad spí. Po chvíli přiletí rodič, mláďata zvednou svoje hlavy a rozevírají své stále větší a větší zobany. Rodič rozdává, co přinesl, a odlétne na nedalekou lípu (v zahradě školky). Usedne na větev a zdálky hlídá svůj poklad na vysoké borovici. Jeho již velké děti si protahují křídla a čistí je. Hnízdo jim začíná být malé. Jeden dorostenec se postaví na okraj hnízda, protáhne křídla a třepe jimi jako kdyby chtěl vzlétnout. Ne, ještě ne. Dnes ještě ne. Po chvíli se poskládají do hnízda a ulehnou.

Ozve se tichý hlas dospělého krkavce... upozornění...

Za několik minut je z hnízda opět slyšet tiché a překřikující se krákorání. To přilétl druhý rodič, v zobáčku mající dobroty. I on po nakrmení poodlétne na lípu, kde sedí první rodič.

Krákorání v hnízdě utichá.

4. 5. 21:

Rodiče krmí své ratolesti stále na hnízdě. Rostoucí krkavčata pobývají většinou v hnízdě, leží. Když rodič přiletí, živě se hlásí o potravu. Také často zkouší svoje křídla, třepou s nimi, protahují se. Stojí na okraji hnízda a třepou křídly, jako kdyby už chtěli vylétnout, nebo zkouší, zda jsou již schopni vzlétnout. Zatím však ještě stojí na hnízdě, zatím se nevznosou.

7. 5. 21:

Krkavci jsou na hnízdě, viděla jsem čtyři. Silný vítr houpe borovicí a pročechrává peří krkavčat. Do hnízda se už zřejmě nevejdu, tak je lepší se na chvíli postavit na jeho okraj. Ale radši bacha, ať vítr mladíčka nesundá. Ve větru je přece jen lepší ležet v hnízdě. Přiletí dospělák a hned se ozve krákové povídání. Pak dospělák odlétne a usadí se na nedaleké douglasce. Chvilí je ukryt v jejím jeh-

Pokračování na straně 42 >

> Pokračování ze strany 41
ličí, snad si chtěl na chvíli odpočinout a skrýt se před větrem. Po chvíli letí dál... směrem severním.

11. 5. 21:

(7:40) Ráno byl na hnízdě nepatrný černý pohyb. Jsou tam ještě? Krkavčí rodič přilétl do poloviny kmene borovice, usedl se na větev a mlaskal. Lákal své děti, aby se probudily a vylétly z hnízda. Taky kvorkal, aby byla mláďata opatrná. (8:50 – 9:10) Na hnízdě je živo, jsou vidět tři mláďata. Rodič přinesl něco k snědce a odlétl. Dospívající děti postávají na okraji hnízda... *Jó to není jen tak – vylétnout z hnízda – to si musí být krkavec jistý, že ho křídla unesou.*

(9:25) Krkavec prolétl parkem mezi stromy do větví modřínu. Tam seděl zřejmě jeden jeho potomek (je to ten, co vylétl z hnízda včera?). Přisedl si k němu (nad něj na větev) a předával mu dobrotu. Pak kvorkal 3x za sebou, jakoby několikrát opakoval: *Dávej na sebe velký pozor.*

12. 5. 21:

Dva mladí krkavci sedí v koruně stromu, dva jsou u hnízda, jeden vysoko nad ním. Přilétne dospělák, položí potravu do hnízda a odlétne. Mladas z vrcholu nad hnízdem shopká do hnízda, něco sezobne a odlétne, ten druhý, patrně benjamínek, zůstává u hnízda. Sezobne si a poposkakuje po hnízdě nebo po větvích v blízkosti hnízda. Stále se vrací do hnízda, protřepává křídly, ale asi ještě není ten správný čas. Zůstává sám, měl by už také vylétnout, ale ono to ještě nejde, křídla ho ještě neudrží. *Musí počkat, až hlas Přírody zavěsí – Teď už to půjde.*

14. 5. 21:

V podvečer seděl na lípě u borovice jeden rodič a dva krkavčí dorostenci. Rodič zakvorkal a odletěl na lípu v zahradě u školky. Mlaskal, možná lákal mladé, aby letěli za ním. Pak začal hluboce (výhružně) krákat. Najednou jedna vrána letěla nad jedním mladým, sedícím na vrcholu stromu, a vypadalo to, jako

by mu „dala pohlavek“. Možná ho chtěla shodit. Rodič se okamžitě zvedl a hnal se za vránou. Proháněl ji nad rybníkem u Billy a pak se vrátil zpět k parku, za svými dětmi.

16. 5. 21:

U Hraničního Buku, mezi Dolním Podlužím a Varnsdorfem, prolétl krkavec velký, snad dospělý, možná rodič od krkavců v parku. Několikrát jsem pozorovala, jak tímto směrem, skrz paneláky v Edisonově ulici, letí krkavčí rodič za potravou.

17. 5. 21:

Krkavčí rodina, nebo alespoň její část, se stále zdržuje v parku. Mladí sedí ukryti v korunách stromů, přelétávají z jednoho stromu na druhý, snad trénují křídla pro delší let. Rodiče k nim přilétávají každý den s potravou.

20. 5. 21:

Krkavci se ještě zdržují v parku. Dopoledne byli viděni dva dospěláci a dva mladí. Okolo 11 hodiny letěli dva krkavci směrem ke Špičáku.

24. 5. 21:

V městském parku už zní jen dětský křik a smích. Krkavčí rozhovory odlétly spolu s jejich majiteli neznámo kam. Jen občas se nad městem objeví černá křídla.

Odpoledne, kolem 14 hodiny, letěl jeden krkavec směrem od Německa ke Studánce.

25. 5. 21:

Krkavec letěl směrem k parku a za ním se hnalo hejno malých pěvců.

21. 6. 21, první letní den:

Krow, krow... ozvalo se nad městem. O něco vyšší než typické hluboké krkavčí kvork. Rodiče letěli tiše, jen krkavčí dorost dával o sobě hlasitě vědět. Přiletěli ze směru od Špičáku a mířili k centru. Možná jen chtěli přeletět město (jen se s někým pozdravit... rozloučit... kdoví).

Kolik jich je? Vypadá to na celou krkavčí rodinu, ale domy a stromy mi nedovolí je všechny zahlédnout.

Jejich hnízdo už na borovici není. Snad silný vítr ho shodil a městská uklízečská služba uklidila. Jen několik klacíků pod stromem prozrazuje, že na borovici černé v městském parku ve Varnsdorfu vhníždil krkavčí pár.

Renata Procházková

Poznámky a literatura:

- 1) Písemné sdělení Jana Havlíčka, Jihočeský ornitologický klub – pobočka České společnosti ornitologické
- 2) VRÁNOVÁ, Světlana, LEMBERK, Vladimír a HAMPL, Radek: Ptáci Pardubic. 2007.

Písemné sdělení pana Lukáše Kadavy, Východočeská pobočka ČSO při VČM v Pardubicích

3) Písemné sdělení pana Jiřího Zajíce, Hradec Králové

4) Písemné sdělení pana Tomáše Grima

5) Písemné sdělení pana Vojtěcha Kode-ta, www.prirodavysočiny.cz

6) Písemné sdělení pana Mandaka, Slezská ornitologická společnost

7) Písemné sdělení pana Martina Pudila

8) Písemné sdělení pana Václava Berana

9) Písemné sdělení pana Pavla Bendy

10) Písemné sdělení pana Jana Sychry

11) Písemné sdělení pana Kryštofa Horáka a záznam jeho pozorování na Birds.cz.

ŠTASTNÝ, Karel a BEJČEK, Vladimír: Krkavec velký – rozporuplný zástupce naší ptačí fauny. Svět myslivosti č. 06/08. Dostupné z: <https://www.lesprace.cz/casopis-svet-myslivosti-archiv/rocnik-9-2008/svet-myslivosti-c-06-08/krkavec-velky-rozporuplny-zastupce-nasi-ptaci-fauny>

ZAWADSKA, Dorota, ZAWADSKI, Grzegorz: Synantropizace a synurbanizace krkavce velkého (*Corvus corax*) v Polsku. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/291599569_Synanthropisation_And_Synurbanisation_Of_Raven_Corvus_Corax_In_Poland_A_Review

HNÍZDĚNÍ CHŘÁSTALA VODNÍHO V NIVĚ LABE U POVRLŮ

Chřástal vodní (*Rallus aquaticus*)

V srpnu 2021 se mi podařilo, dle mého názoru, úžasný úlovek. Podařilo se mi v nivě Labe, na levém břehu v tůních pod bývalými Kovohutěmi v Povrlech (souřadnice lokality 50.6682811N, 14.1586256E), prokázat vyhníždění vzácného a ohroženého chřástala vodního. Tento druh jsem až do této doby neznal. Až doma, po zhlédnutí fotek, jsem si ho vyhledal na internetu, a byl jsem velmi překvapen. Jeho výskyt je u nás poměrně vzácný a žije velmi skrytě. Na Ústecku není mnoho oblastí, kde bychom se s ním mohli setkat a zejména, kde bylo prokázáno jeho hnízdění. O to větší radost jsem z toho měl. Podařilo se mi fotograficky zdokumentovat nejen dospělé jedince, ale také

© Alexej Hulko

POZOROVÁNÍ RYBÁKŮ BĚLOKŘÍDLÝCH NA LABI

© Jiří Rubeš

Rybák bělokřídý (*Chlidonias leucopterus*)

Dne 13. 5. 2021 jsem v odpoledních hodinách při cestě domů spatřil pouhým okem na Labi mezi rorýsy a vlaštovkami tři ptáky, které jsem určil podle chování a letu jako rybáky černé. Když jsem se na ně podíval přes dalekohled, zjistil

jsem, že se jedná o rybáky bělokřídle. Zavola jsem rychle panu Bendovi, který byl v tu chvíli ve vaně, ale přesto v pantoflích a s mokrou hlavou ihned dorazil. Rybáci se zdrželi zhruba osm minut u Zimního přístavu. Lovili nad Labem, ale ne ryby, nýbrž hmyz z hladiny. Po krásné podívané se vznesli vysoko na oblohu

a pokračovali dál v tahové cestě směrem po proudu Labe.

Rybák bělokřídý na našem území nehnízdí, ale pravidelně protahuje. Tento druh má Palearktický typ rozšíření, Evropou probíhá západní hranice jeho výskytu. Nejpočetnější evropské populace jsou v Rusku a Bělorusku, menší počty hnízdí na Ukrajině a Rumunsku. V okolních státech hnízdí ještě v Polsku, v Maďarsku a nepravidelně také na Slovensku (Hudec, Štastný et al., 1977). Z Ústeckého kraje jsou na tahu pozorováni pravidelně na Lenešickém rybníku a dne 30.1.1966 pozoroval Fiala 20 ex. na Labi u Čertovy Vody (Benda, 2025).

Jiří Rubeš

Literatura:

Hudec K., Štastný K. et al. (1977): Fauna ČR, Ptáci 2/II. Academia/Praha.
Benda P. (2005): Ptáci Českého Švýcarska. Disertační práce. Česká zemědělská univerzita v Praze, Fakulta lesnická a environmentální.

VRÁNY LOVÍCÍ S RACKY

11. dubna 2021 bylo na Velkém rybníku u Horního Podluží docela živo a pestro. Střed rybníka zdobily svým pomalým plutím husice liščí, na jednom břehu se neskrýval kormorán velký a na druhém si v rozsoše větví hbitě stavěl z mechu hnízdo mlynařík dlouhoocasý. Ještě pár úprav a bude hotovo. Zato strakapoud velký si šikovně tesal dutinu pro své děti pod stříškou z choroše. Samec motáka pochopa tiše prolétl nad vodou a slétl do rákosin.

Daleko za polovinou rybníka létaly nad vodní hladinou černé vrány. Možná to byly šedivky, na tu dálku si nejsem úplně jistá. Létaly způsobem, který jakoby odkoukaly od racků. Chvilími „postávaly“ - rychle mávaly křídly - nad vodní hladinou, pak se snesly k ní, jakoby se chtěly napít nebo spíš něco ulovit, a hned letěly ke břehu, přičemž se vzápětí vracely zpět nad vodní plochu. Po chvíli se nad vodou objevili rackové, snad bělohlaří, v porovnání s vránami byli však větší. I oni létali nad vodou, občas se k ní snesli, vytáhli úlovek (asi), anebo se usadili do houpatých vln. Toto byl jediný rozdíl mezi chováním vran a racků. Chvilí jsem tak pozorovala zvláštní smíšené černobílé hejno dvou druhů ptáků z řádů ne zrovna blízkých, kterak létá nad vodou, loví, avšak jenom rackové se snesli až k vodě, aby usedli na hladinu. Vran bylo celkem pět, rackové čtyři. Nevím, zda vrány lovily rybky. Když jsem se šla podívat na místo, kam zalétávaly, nic jsem na něm neviděla. Chovaly se však úplně stejně jako rackové. Okoukaly to od nich? Chytré jsou na to dost.

Toto setkání mi připomněla členka našeho ornitologického klubu, paní Helena Tomšíková, která vyprávěla o svém pozorování vran lovcích ryby. Pozorovala ptačí život u řeky Ploučnice v Děčíně u splavu (za hřištěm), když v tom přiletly dvě vrány šedé a střemhlav se vrh-

ly do vody. Obě ulovily rybu asi 20 cm dlouhou. Jedna vrána hodovala v zákrutu, druhá na mělčině „pózovala před fotoaparátem“ se svým úlovkem, patrně to byl jesen, kterého obrala téměř na kost.1)

V literatuře se ve výčtu potravy vran uvádí lovení malých ryb jako spíše výjimečné. Pánové Mrlík a Vařejka (Crex 2001) pozorovali vrány, které aktivně lovily v říčce drobné rybky, pravděpodobně hrouzky obecné.2)

Pan Jozef Májský pozoroval vránu šedivku, která v mělké vodě lovila malé rybky, možná oukleje nebo plotice. Vrána je vytahovala z vody, úderem o beton zabila, nechala je na zemi ležet a hned šla pro další úlovek. Svůj hlad pak zahnila kouskem rohlíku, který na břehu nechali krmiči kachen, a mrtvých rybek si vůbec nevšímal. Lovila rybky jen tak pro zábavu?3)

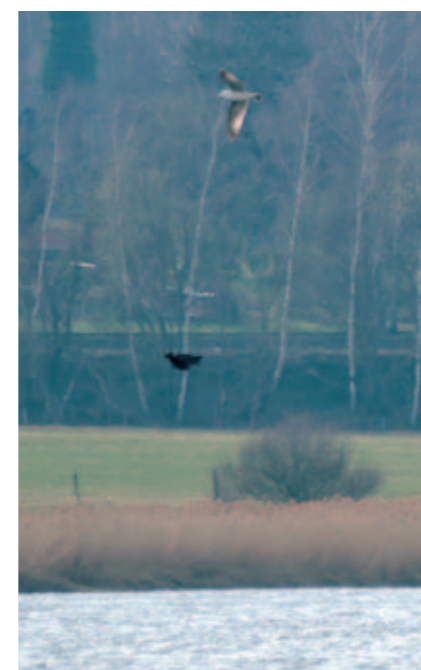
Jinou příhodu zaznamenali na Slovensku. Vrána šedá pozorovala lovcí volavku popelavou a pak zkusila totéž sama. Když volavka spolkla ulovenou rybu a místo opustila, přilétla na toto místo vrána. Chvilí se procházela po kmeni stromu, pak se opatrně přiblížila k vodní hladině a vyhlížela svoji budoucí kořist. Bleskurychle zaútočila a z vody vytáhla rybku. Dotáhla ji na břeh a usmrtila vyzobnutím žaberních oblouků. Poté se do své „svačinky“ s chutí pustila. Za chvíli se u ní objevila druhá vrána a obě svým bystrým zrakem prozkoumávaly pohyb pod vodní hladinou.4)

Zaujal mě způsob vráního lovení. V případě u Velkého rybníka a zřejmě i Ploučnice možná vrány pozorovaly lovcí racky a naučily se to od nich, v případě slovenských vran se lovit naučily způsobem volavčím.

Renata Procházková

Poznámky a zdroje:

- 1) Ústní sdělení paní Heleny Tomšíkové.
- 2) ŠTASTNÝ, Karel, HUDEC, Karel a kolektiv: Fauna ČR, Ptáci 3/II. Academia Praha. 2011.
- 3) Vrána rybářka loví pro zábavu. Dostupné z: <https://irybarstvi.cz/vrana-rybarka-lovi-pro-zabavu/>
- 4) Vrány ako rybárky. Dostupné z: <https://polovnictvo-rybarstvo.pluska.sk/gal/rybarstvo/toto-ste-este-nevideli-vrany-ako-rybarky/3>

R. Procházková, H. Tomšíková

JEJICH PŘÍBĚHY...

Co se stane se sokolem, který jako mládě opustí skalní hnízdo někde v Českosaském Švýcarsku? Jaký je jeho osud? U kroužkovaných jedinců máme občas šanci jejich příběhy alespoň trochu sledovat.

V klidové zóně NPČŠ, v největších skalních stěnách národního parku, je prastaré výřní hnízdiště. Výř tady hnízdí od nepaměti. Občas ho tu vystřídá v hnízdění sokol stěhovavý. Naposledy před patnácti lety. V tomto výřním hnízdišti jsme letos s Václavem Šenou při kroužkování dvou výřích mláďat našli několik výřích úlovků – puštíků, káně, sýc, poštolka, kukačka... a ornitologický kroužek sokola. Podle čísla kroužku už bylo snadné zjistit, že ulovený sokol s kroužkem EA 154428 se vylíhl jako jedno ze tří mláďat ve skalním hnízdě v Zadních Jetřichovicích v roce 2015. Kroužkoval ho tu náš milý kolega Ulrich Augst.

Václav Sojka

Pár poznámek:

- co vím, tak Ulrich jednou zmínil, že právě tohle naše výřní hnízdo bylo jeho první, které jako mladý začínající ornitolog našel
- přístup k hnízdu, to je hodinová cesta náročným terénem, pak dvacetimetrové slánění do hnízda (v 60 ti metrové stěně)

- kroužkování na takto odlehlých místech je spojeno s nebezpečím. Případné problémy se tu ve dvou špatně řeší. Proto jsme vždy velmi vděční za nezištnou pomoc kolegů, v tomto případě Míry Rybáře a Jana Kašpara.

Václav Sojka

ZAJÍMAVÁ PODPORA HNÍZDĚNÍ RORÝSŮ OBECNÝCH V SASKU

Rorýs obecný (*Apus apus*)

Při jednání s kolegy v sousedním Sasku jsem si všiml zajímavého způsobu podpory hnízdění ohrožených rorýsů obecných. V domě, naproti místu jednání, byly umístěny hnízdní budky pro rorýse položené na parapetech oken v horním patře a podkroví (viz foto). Tyto budky byly rorýsy obsazeny! Je to jednoduchý a evidentně efektivní způsob, jak pomoci tomuto ubývajícímu druhu, který je velmi závislý na hnízdních příležitostech, které má ve škvírách budov, kterých díky různým rekonstrukcím a opravám velmi ubývá. Výhodou to má i v tom, že po vyhnízdění lze budky opět jednoduše odstranit a instalovat až zase na další hnízdní sezonu. Podobné budky lze pořídit např. v internetovém obchodě – www.zelenadomacnost.cz.

Pavel Benda

Pavel Benda

EFEKTIVNÍ PODPORA HNÍZDĚNÍ SKORCE VODNÍHO

Skorec vodní (*Cinclus cinclus*)

Na podzim roku 2020 jsem společně s Davidem Bourou nainstaloval na podhled mostních konstrukcí čtyři budky pro skorce vodní. Jedná se o tři budky na Jílovském potoce a jednu na potoce Bystrá.

Budky jsou vyrobeny z voděvzdorné překližky o velikosti-výška 25 cm, šířka 20 cm, hloubka 25 cm. Budky byly ošetřeny ochranným nátěrem. Do konstrukce mostků jsme nijak nezasahovali a pro upevnění jsme použili univerzální lepidlo pro lepení dřeva na beton, což se velmi osvědčilo. Budka č. 2 vydržela i velkou vodu v měsíci květnu. Doporučuji vyvrtat do dna budek několik otvorů kvůli odtoku vody při zaplavení. První kontrolu jsem provedl 18. dubna 2021 a budka č. 3 byla již obsazena skorcem vodním. Druhou kontrolu jsem provedl 17. září 2021:

Jílovský potok:

- budka č. 1 (50.7767822N, 14.1329333E), skorec si postavil asi 2 m od budky nové hnízdo
  - budka č. 2 (50.7720328N, 14.1218078E), tuto budku obsadil konipas horský
  - budka č. 3 (50.7815853N, 14.1599164E), obsazena skorcem vodním
- Potok Bystrá:**
- budka č. 4 (50.7464122N, 14.3330478E), v hnízdě bylo pár stébel, jinak neobsazeno

Podle zkušeností kolegů i mých vyplývá, že skorec vodní tyto budky rád obsazuje a je to velmi efektivní způsob, jak podpořit hnízdní populaci skorců na našich vodních tocích. Umístění budek na můstky také snižuje možnost predace, neboť pro predátory je prakticky nemožné se do budky dostat.

Miroslav Půlpán

© Miroslav Půlpán

ROZBOR KOŘISTI SOKOLA STĚHOVAVÉHO V ROCE 2021

Budka na komíně teplárny Děčín (Termo Děčín, a.s.)
<https://mapy.cz/s/Vq7f>

- 2014: instalace
- 2015: obsazena poštolkou obecnou
- 2016: 3 ml (2M, 1F), pár bez kroužků
- 2017: 3 ml, pár bez kroužků
- 2018: 4 ml (3M, 1F)
- 2019: 2 ml
- 2020: 3 vejce, neúspěšné hnízdění
- 2021: 2 ml

Čištění hnízdní budky, říjen 2021
Zásilka obsahovala části koster nebo peří těchto druhů ptáků:

- Holub domácí-19 ex.
- Pěnkava obecná
- Strakapoud velký
- Sýkora koňadra
- Vrabec polní
- Špaček obecný

Pavel Kurka

PTÁCI V NOUZI – JAK POSTUPOVAT?

V případě podezření ze spáchání trestného činu, např. podezření na otravu, pytláctví apod. jsou zásadní dvě věci. Jednak rychlost, se kterou je věc nahlášena a předána Policii ČR, a prvotní zajištění důkazů. Nejdůležitější je tedy ihned volat Policii na číslo 158 a věc ohlásit, resp. snažit se dostat Policii co nejdříve na místo.

Sami se na místě pohybujeme opatrně a s ničím nehýbáme – jsme pravděpodobně na místě činu. Pokud se nám ale povede např. natočit video, pořídit fotku apod., může to zásadním způsobem pomoci při následném prošetřování věci. Čím déle váháme věc oznámit, tím se snižuje šance na úspěšné prokázání, resp. prošetření kauzy. Důležité je i naše očitě svědectví a předání prvních informací, včetně odborných znalostí o druhu ptáka, jeho významu z pohledu zákona o ochraně přírody (ohroženost) apod. Jako první je s námi v kontaktu většinou policista, který nemá odbornější znalosti.

Policie dále v obdobných případech využívá v průběhu vyšetřování svých specialistů, kteří řeší činy na úseku ochrany životního prostředí.

Pokud si nejsme jistí postupem, je vhodné se obrátit na specialistu České společnosti ornitologické Kláru Hlubockou, která se věnuje především otráveným návnadám, ale má obecně zkušenosti s trestními kauzami (kontakt: hlubocka@birdlife.cz, 606 412 422). Každý případ je specifický a její zkušenosti nám můžou pomoci se zorientovat a ujistit se, že postupujeme správně.

ČSO se ptačí kriminalitě věnuje již řadu let. Zvláštní pozornost je soustředěna na po-

kládání otrávených návnad. Od roku 2017 k tomu používá speciálně cvičené psy. Více informací získáte na webu CSO nebo stránkách www.karbofuran.cz. Tady je možná zdarma získat i brožuru, která se danému tématu věnuje podrobně.

(Zdroj informací: www.cso.cz. Poděkování za konzultaci Z. Vermouzkovi a K. Hlubocké).

Jana Holešinská

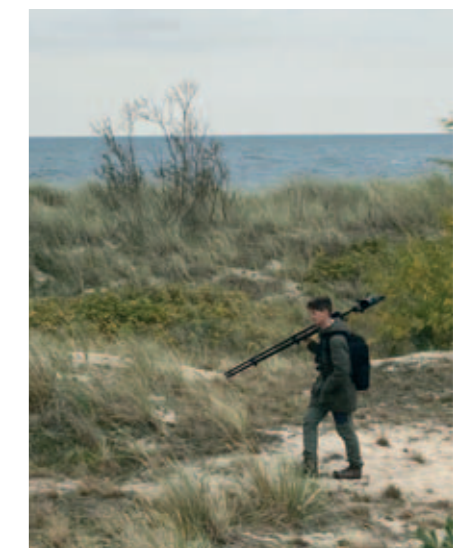
© Miroslav Půlpán

HELSKÁ KOSA

Již delší dobu jsme s přáteli plánovali zopakovat výpravu na německý Helgoland. Já jsem v této představě žil až do poslední chvíle, a i když přátelé mluvili o Helu, tak jsem si stále myslel, že je to zkratka pro Helgoland... Hel je proslulá polská lokalita, která je známá především velkým množstvím hoholek. Jeli jsme ve třech-Honza Grunwald, který výlet vymyslel, a Ondra Boháč. Cestou jsme viděli mnoho jeřábů a opravdu velká hejna kulíků zlatých. První lokalita, kterou jsme navštívili, bylo jezero Zarnowieckie, kde jsme pozorovali sýkořice, severské racky a husy. Další zastávka už byla ve městě Wladyslawowo, kde jsme díky předchozím tipům moh-

li v přístavu vidět lyskonoha ploskozobého, kterým jsme se bohužel kochali jen asi deset sekund, neboť zaplul za ohromný vlnolam. Pak už se jen procházíme při západu slunce v přístavu, kam se slétávají stovky racků. Je to skvělá možnost nakoukat si racky, kteří u nás nejsou úplně běžní, jako je například racek žlutohý nebo mořský. Další den jsme vyrazili brzy ráno na kosu, která je celá zalesněná. Na konci kosy je město Hel, kde jsme začali naši dnešní výpravu. První pták, kterého vidíme, je jespák mořský, který byl obklopen mnoha pozorovateli, protože se na Helu konala akce, kdy se sjíždí pozorova-

Pokračování na straně 48

© Jiří Rubeš >

> Pokračování ze strany 47

vatelé z celého Polska a hledají vzácné ptačí druhy. Jespák byl krotký a chodil po kamenech pár metrů od nás. Měl však veliké problémy s vlnami (viz foto). Po chvíli jsme pozorovali desítky pěvců a sokola stěhovavého. Pokračujeme po kose a před námi se otevírá nádherná lokalita v podobě otevřených písčinych dun. Na lokalitě jsme se rozdělili a procházeli křoviny, ve kterých jsme hledali pěvce. Pozorovali jsme mnoho strnadů rákosních, pěnkavy, čížky, lindušky luční a drozdy. Co se týče mořských ptáků, podařilo se nám pozorovat morčáky prostřední, mnoho druhů racků, hoholky a alkouny. Večer nás v přístavu potěšily sněhule severní. Další den jsme návštěvu Helské kopy zopakovali a pozorovali podobné druhy. Potěšilo nás poměrně velké množství kání rousných. Tento den jsme se více zaměřili na moře a pozorovali

© Jiří Rubeš

vali jsme velké množství hoholek, turpany, poměrně dost hvízdáků, ostralek, a dokonce dvě alky malé. V dálce na moři toho létalo mnohem víc, ale na takovou vzdálenost jsme nebyli schopni určit, o jaké druhy se jedná. Tento den se nám podařilo na druhý pokus pozorovat budníčka altajského, kterého našel polský

pozorovatel. Já osobně bych tohoto budníčka nerozeznal od našeho, ale když se člověk zaměřil na hlas, tak byl slyšet rozdíl. Hel je nádherná lokalita, která se dá navštívit autem a za příznivou cenu. My jsme během tří dnů pozorovali celkem 89 druhů ptáků.

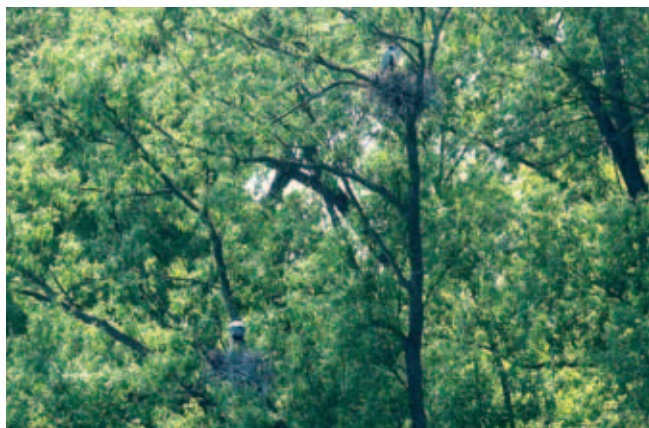
Jiří Rubeš

PODĚKOVÁNÍ

Dovolu mi, abych na stránkách našeho zpravodaje poděkoval za nezištnou pomoc paní MVDr. Markětě Grešíkové z veterinární ordinace v Děčíně, která sponzorsky zajišťuje nákup slunečnicových semen pro přikrmování ptactva v Děčíně u Zámeckého rybníku. Také velký dík patří Tomášovi Salovovi za překlady z německého jazyka a paní Yvetě Kočové za jazykové korektury.

Děkujeme!
Pavel Benda

Fotografie k článku ze strany 36: Volavka popelavá – hnízdící druh na Ústecku. © Václav Šutera